

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Daniela Mašková

Rozhodčí smlouva

Diplomová práce

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Rozhodčí smlouva vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 31. 7. 2019

Daniela Mašková

Poděkování:

Ráda bych zde poděkovala vedoucí diplomové práce JUDr. Kláře Hamuľákové, Ph.D. za její cenné rady a čas, který mi věnovala při řešení dané problematiky a psaní této práce.

Obsah

Obsah	4
Seznam použitých zkratek	6
Úvod	7
1 Rozhodčí smlouva	9
1.1 Pojem rozhodčí smlouvy	9
1.2 Typy rozhodčích smluv	13
1.3 Způsoby uzavření rozhodčí smlouvy a náležitosti rozhodčí smlouvy	17
1.4 Závaznost rozhodčí smlouvy	20
1.5 Námitka existence rozhodčí smlouvy	23
2 Objektivní a subjektivní arbitrabilita	28
2.1 Obecné vymezení arbitrability	28
2.2 Objektivní arbitrabilita	28
2.3 Subjektivní arbitrabilita	33
3 Neplatnost rozhodčí smlouvy	35
3.1 Obecně k neplatnosti rozhodčí smlouvy	35
3.2 Neplatnost rozhodčí smlouvy z důvodu netransparentního výběru rozhodce	38
3.3 Posuzování platnosti rozhodčích smluv z pohledu judikatury	40
3.4 Následky neplatnosti rozhodčí smlouvy	42
4 Závěr	48
Bibliografie	51
Monografie	51
Komentáře	51
Sborníky	52
Články z odborných časopisů	52
Internetové stránky	52
Judikatura	53
Judikatura Ústavního soudu	53
Judikatura Nejvyššího soudu	53
Judikatura vrchních soudů	55
Legislativní akty	55
Abstrakt	56

Abstract.....	57
Klíčová slova	58
Key words.....	58

Seznam použitých zkratek

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

LZPS – Usnesení č. 2/1993 Sb., usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky

NOZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

OSŘ – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Úmluva CMR – ÚMLUVA o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR)

ZMPS – zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů

ZRŘ – zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Rozhodčí řízení je jedna z alternativních možností řešení sporů. Vzhledem k tomu, že se počet sporů, a to zejména sporů obchodních, neustále zvyšuje, tak se také zvyšuje snaha řešit spory rychlejším a hospodárnějším způsobem než před obecnými soudy. Tento způsob nabízí právě rozhodčí řízení. Rozhodčí řízení má oproti řízení před obecnými soudy několik výhod. Jednou z nich je např. rychlost, neboť v případě rozhodčího řízení je možné spor projednat a následně ukončit mnohonásobně rychleji, než v případě řízení před obecným soudem. Jedním z důvodů rychlého projednání sporu je jednoinstančnost rozhodčího řízení. Další výhodou je, že v rámci rozhodčího řízení si strany mohou zvolit kvalifikované odborníky na konkrétní problematiku, která se sporu týká. S výše uvedenými klady rozhodčího řízení nepochybně souvisí i ekonomičnost a hospodárnost rozhodčího řízení, neboť náklady na vyřešení sporu v rámci rozhodčího řízení bývají zpravidla nižší než náklady na vyřešení sporu před obecnými soudy.

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem, zejména k velkému množství sporů, které jsou projednávány v rozhodčím řízení na základě uzavřené rozhodčí smlouvy, a vzhledem k výhodám rozhodčího řízení tak považuji téma své diplomové práce za téma aktuální, které je přínosné zejména pro praktické otázky související s uzavíráním rozhodčích smluv. S ohledem na významnou novelu zákona o rozhodčím řízení z roku 2016 se domnívám, že problematika rozhodčího řízení není v České republice v současné době právě s ohledem na aktuální právní úpravu komplexně zpracována.

Základním cílem této diplomové práce, jak již název napovídá, je analýza povahy a právní úpravy rozhodčí smlouvy v České republice, a to zejména ve vazbě na aktuální rozhodovací praxi vysokých soudů. Na tomto místě se nabízí otázka, do jaké míry jsou smluvní strany při uzavírání rozhodčích smluv limitovány státem a do jaké míry si mohou tyto vztahy upravit podle své vůle? Co se stane v případě, že strany nebudou respektovat státem stanovená omezení a pravidla a při sjednávání rozhodčích smluv se od těchto pravidel odchýlí? Na tyto a na další zásadní otázky se snažím v diplomové práci nalézt odpověď.

Dále se rovněž pokouším vyzdvihnout nejčastější problémy týkající se rozhodčích smluv, se kterými se současná praxe potýká. Jedním z hojně diskutovaných problémů je neplatnost rozhodčích smluv. Z toho důvodu v této práci provádím analýzu nejčastějších důvodů způsobujících neplatnost rozhodčích smluv. Poté se zabývám následky, které s sebou neplatně uzavřené rozhodčí smlouvy nesou.

V první kapitole této diplomové práce se věnuji pojmu rozhodčí smlouvy a jednotlivým typům rozhodčích smluv. Dále se zabývám způsobem uzavření a zániku rozhodčích smluv a tím, které subjekty jsou uzavřenou rozhodčí smlouvou vázány. Závěrem první kapitoly vymezuji první úkon ve věci samé, který je důležitý zejména v případě vznášení námitky neplatnosti a neexistence rozhodčí smlouvy. V souvislosti s vymezením prvního úkonu ve věci samé jsem si stanovila hypotézu, že prvním úkonem ve věci samé bude jakýkoliv úkon smluvní strany po zahájení rozhodčího řízení. Ve druhé kapitole se zaměřuji na objektivní a subjektivní arbitrabilitu sporu, když s ohledem na aktuální judikaturu vymezuji jednotlivé podmínky nezbytné pro platné uzavření rozhodčí smlouvy, které plynou právě z objektivní arbitrability.

Ve třetí kapitole se pak zaměřuji na neplatnost rozhodčích smluv, kde se věnuji důvodům, pro které judikatura považuje uzavřené rozhodčí smlouvy za neplatné. V rámci této kapitoly zkoumám následky takto neplatně sjednaných rozhodčích smluv, a to zejména z pohledu přezkumu rozhodčích nálezů vydaných na základě neplatně uzavřených smluv v rámci exekučního řízení a otázky stavení promlčecích lhůt v případě zahájení rozhodčího řízení i přes neplatně uzavřenou rozhodčí smlouvu. Pokud se jedná o stavení promlčecích lhůt, tak jsem si stanovila hypotézu, že při zahájení rozhodčího řízení ke stavení promlčecích lhůt bude docházet vždy, neboť nelze usuzovat na neplatnost rozhodčí smlouvy, dokud o ní nerozhodne v konkrétním případě s konečnou platností obecný soud. V závěrečné kapitole diplomové práce vyhodnocuji řešení nastíněných problémů a hypotéz a shrnuji, k jakým závěrům jsem ve své práci dospěla.

K dosažení stanovených cílů a k zodpovězení stanovených otázek používám několik právně vědeckých metod. Kromě deskriptivní metody, kterou používám za účelem interpretace aktuálně platné právní úpravy, užívám rovněž metodu analytickou, která je klíčová právě pro hodnocení výše nastíněných otázek z pohledu soudní praxe. Částečně je užita rovněž metoda komparativní.

1 Rozhodčí smlouva

1.1 Pojem rozhodčí smlouvy

Rozhodčí smlouvou se rozumí ujednání stran, kterým strany vyloučí z rozhodování daného sporu pravomoc obecných soudů za účelem projednání daného sporu v rozhodčím řízení (§ 2 ZRŘ). Ustanovení § 2 odst. 2 ZRŘ pak stanoví, že rozhodčí smlouvu lze platně uzavřít, pokud by o předmětu sporu bylo možné uzavřít smír. Uzavřou-li strany platnou rozhodčí smlouvu, tak se vědomě a dobrovolně vzdávají práva na projednání dané věci před nezávislým a nestranným soudem. Na tomto místě se pak nabízí otázka, zda rozhodci budou mít v předmětném rozhodčím řízení postavení obdobné jako obecné soudy a budou tak považováni za orgány veřejné moci či nikoliv.

Pro správné pochopení povahy rozhodčí smlouvy je důležité vymezit charakter samotného rozhodčího řízení. K zodpovězení této otázky je nezbytné uvést, že v České republice existují v současné době různé doktrinární přístupy k tomu, jak lze na rozhodčí řízení nahlížet.

Jako jeden z těchto přístupů lze jmenovat tzv. smluvní teorii, podle níž je charakter rozhodčí činnosti založen soukromoprávní smlouvou, která deleguje vůli smluvních stran a rozhodce právo na rozdíl od obecných soudů nenalézá, ale tvoří nebo respektive narovnává závazkový vztah mezi stranami. Dle této teorie rozhodce není orgánem veřejné moci a ani tzv. jiným orgánem podle čl. 36 odst. LZPS,¹ což znamená, že rozhodčí řízení a rozhodčí nález mají povahu tzv. kvalifikovaného závazku, a jsou tak povahy soukromoprávní, tudíž by rozhodčí nález měl být přezkoumatelný z hlediska jeho souladu s hmotným právem.²

Kromě dalších teorií jako je teorie smíšená či autonomní, existuje také teorie jurisdikční, podle které charakter rozhodčí činnosti není založen soukromoprávní smlouvou a vůli stran, nýbrž vůli státu přenést na rozhodce svá práva. Rozhodce tak zastává v rozhodčím řízení funkci soudce, a rozhodčí nález lze pak chápat jako rozsudek.³

¹ Čl. 36 odst. LZPS stanoví, že se každý může domáhat stanoveným postupem svého práva u nezávislého a nestranného soudu a ve stanovených případech u jiného orgánu.

² RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 22. Dále Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 8. března 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/2007 a Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. července 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02.

³ RŮŽIČKA: *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem ...*, s. 22 - 23.

V současné době se Ústavní soud přiklání spíše k teorii jurisdikční, když ve svém nálezu ze dne 8. března 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/2007 konstatoval, že ačkoliv rozhodce v rozhodčím řízení plní místo soudu funkci rozhodovacího orgánu, tak rozhodci či stálé rozhodčí soudy nejsou orgány veřejné moci, ale tzv. jiné rozhodovací orgány, které nalézají právo. Takové pojetí rozhodců pak mimo jiné znamená, že na ně nelze klást požadavky spravedlivého procesu.⁴ Tato skutečnost pak ovlivňuje rovněž povahu rozhodčího nálezu, jež není považován za rozhodnutí orgánu veřejné moci.⁵ ⁶ To, že rozhodčí nález není rozhodnutím orgánu veřejné moci, se ve svém důsledku projeví například také tím, že rozhodnutí rozhodce či stálého rozhodčího soudu nemůže být přímo předmětem ústavní stížnosti.⁷

Koncepce posuzování charakteru rozhodčího řízení pak úzce souvisí s hodnocením povahy rozhodčí smlouvy. Právní nauka se zabývá zkoumáním toho, zda je rozhodčí smlouva smlouvou hmotněprávní či procesněprávní. Dle koncepce jurisdikční je totiž rozhodčí smlouva považována spíše za smlouvu procesní. Naopak teorie smluvní se přiklání k hmotněprávní povaze rozhodčí smlouvy. Důvody, pro které je rozhodčí smlouva hodnocena rozdílně, jsou obdobné jako důvody určující povahu rozhodčího řízení. Při posuzování povahy rozhodčí smlouvy se totiž posuzují zejména dva hlavní výstavbové prvky, a to vůle smluvních stran, aby daný spor byl předmětem rozhodčího řízení a dále následné přenesení pravomoci z obecného soudnictví do rozhodčího řízení.

Jako hlavní kritérium bývá hodnocena právě samotná vůle stran, a to dohoda stran. Jelikož rozhodčí smlouva, jakožto dohoda stran, kterou strany projevují vůli, aby daný spor byl předmětem rozhodčího řízení, obvykle předchází samotnému vzniku sporu, a odlišuje se tak od procesní dohody o postupu řízení, tak se právní nauka přiklonila právě k hmotněprávnímu pojetí rozhodčí smlouvy.⁸

Naopak druhý výstavbový prvek rozhodčí smlouvy, a tedy samotný přesun pravomoci z obecných soudů do rozhodčího řízení, je pak spíše důvodem pro hodnocení rozhodčí

⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. listopadu 2008, sp. zn. II. ÚS 2682/08.

⁵ Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. května 2011, sp. zn. II. ÚS 2784/10.

⁶ Srov. LISSE, Luděk. *Rozhodčí nález má povahu veřejné listiny* [online]. epravo.cz, 12. července 2019 [cit. 21. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-nalez-ma-povahu-verejne-listiny-109601.html?mail>>. Zde Lisse, L. zastává odlišný názor, dle něhož má rozhodčí nález povahu veřejné listiny, přičemž tento názor dovozuje z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 24. října 2018, sp. zn. 29 ICdo 72/2016. Tento názor je však nesprávný, neboť v daném rozhodnutí Nejvyšší soud posuzoval povahu rozhodčího nálezu pro účely insolvenčního řízení a dovozil, že rozhodčí nález je způsobilý doložit vykonatelnost pohledávky v insolvenčním řízení. Z toho však nelze dovozovat, že rozhodčí nález obecně má povahu veřejné listiny, neboť pro takový závěr by bylo nutné zkoumat, zda vůbec rozhodčí nález požívá ochrany jako veřejná listina a zda se u něho uplatňuje například presumpce pravosti a správnosti.

⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 8. března 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.

⁸ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 130.

smlouvy jako procesněprávního institutu.⁹ Názory na povahu rozhodčí smlouvy se však v praxi různí.

Rozeňhalová N. zastává názor, že rozhodčí smlouva je tzv. smlouvou smíšenou, když ve své knize užívá pojem „procesní smlouva“, který však má vystihovat smíšenou povahu rozhodčí smlouvy. Je tomu tak proto, že předmětem rozhodčí smlouvy není narovnání vztahu mezi stranami, nýbrž otázka změny pravomoci, což je procesní záležitost.¹⁰ Podle Růžičky K. je rozhodčí smlouva spíše institutem procesněprávním, neboť předmětem rozhodčí smlouvy je přenesení pravomoci, což má procesní důsledky.¹¹ K procesněprávní povaze rozhodčí smlouvy v širším smyslu se přiklání také Bělohlávek A.¹² či Steiner V.¹³ Vyskytují se však také názory, že rozhodčí smlouva nemá ani procesněprávní ani hmotněprávní povahu, ale jedná se o smlouvu sui generis, neboť zakládá zvláštní druh závazku, který sice má důsledky zejména v procesní sféře, ale zároveň je nutno zkoumat náležitosti projevu vůle.¹⁴

Skutečnost, zda rozhodčí smlouva bude posuzována jako smlouva procesní nebo hmotněprávní má mimo jiné za následek způsob, jakým bude posuzována její platnost.¹⁵ Převládajícím názorem je však ten, že rozhodčí smlouva sice má povahu smlouvy procesní, avšak i přesto je nezbytné, aby se její právní poměry řídily hmotným právem, a to včetně otázek posuzování její platnosti.¹⁶ Opačný názor však zastává například Zoulík F., podle něhož je rozhodčí smlouva smlouvou procesní, a proto na ni nelze vztáhnout ustanovení občanského zákoníku o neplatnosti právních úkonů, neboť v procesním právu se uplatní teorie projevu vůle, podle níž se platnost právních úkonů bude posuzovat podle obsahu, avšak vady v projevu nebudou brány v potaz.¹⁷ Odborná literatura zaujímá názor, že hlavní smlouva je povahy hmotněprávní a rozhodčí smlouva povahy procesněprávní, což v důsledku znamená, že rozhodčí smlouva se bude řídit předpisy civilního práva procesního a až při nedostatku výslovné právní úpravy se per analogiam užijí předpisy hmotného práva.¹⁸ Pokud se jedná o

⁹ ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení v ...*, s. 132-133.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ RŮŽIČKA: *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem...*, s. 38.

¹² BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 133-134.

¹³ STEINER, V. *Základní otázky občanského práva procesního*. Academia, Praha, 1981, s. 135, citováno dle KUN, Otto a kol. *Problémy rozhodčího řízení v ČR a perspektivy jeho vývoje*. Praha: Leges, 2016, s. 103.

¹⁴ DAVID, Marek. K povaze rozhodčí smlouvy podruhé a jinak. *Bulletin advokacie* 10/2011, s. 27.

¹⁵ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 219.

¹⁶ ŠÍNOVÁ, Renata, PETROV KRIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 250. Viz také BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 218 - 219.

¹⁷ ZOULÍK, F. Některé problémy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 2007, č. 1, s. 15.

¹⁸ MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka, STEINER, Vilém a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 27.

povahu rozhodčí smlouvy, pak se osobně přikláním k převládajícímu názoru, a tedy k procesněprávní povaze rozhodčí smlouvy, a to právě z důvodu, že smyslem a účelem rozhodčí smlouvy je vyloučení pravomoci obecných soudů rozhodovat v dané věci.

Kromě výše uvedeného způsobu posuzování platnosti rozhodčí smlouvy má rozlišování povahy rozhodčí smlouvy význam také z hlediska posuzování určení práva, jímž se mají řídit její jednotlivé náležitosti.¹⁹ Pokud by rozhodčí smlouva byla hodnocena výlučně jako procesní institut, tak by se následně musela posuzovat podle práva státu, v němž se předmětné rozhodčí řízení koná. Naopak v případě hodnocení rozhodčí smlouvy jako hmotněprávní z důvodu smluvní povahy by se spíše měla použít pravidla pro určení rozhodného práva pro smluvní závazkové vztahy.²⁰ Pokud se pak jedná o posouzení rozhodčí smlouvy z hlediska arbitrability, tak z hmotněprávního pohledu nedostatek arbitrability způsobí neplatnost, nicméně z pohledu procesního je překážkou řízení.²¹

Nehledě na jistou nejednoznačnost posuzování povahy rozhodčí smlouvy lze v každém případě uzavřít, že rozhodčí smlouva bývá v praxi hodnocena separátně od hlavního smluvního vztahu, a rovněž tedy právní režim rozhodčí smlouvy může být odlišný od právního režimu rozhodného pro hlavní smluvní vztah. Zde lze hovořit o tzv. zásadě autonomie rozhodčí smlouvy. Tato zásada zahrnuje dva aspekty, a to nezávislé posouzení platnosti rozhodčí smlouvy na hlavním vztahu a možnost odlišných právních řádů pro hlavní vztah a pro rozhodčí smlouvu.²²

Jak již bylo řečeno výše, k tomu, aby daný spor mohl být předmětem rozhodčího řízení, je mimo jiné nezbytné uzavření rozhodčí smlouvy. Současně však nelze říci, že rozhodčí smlouva je nezbytným předpokladem pro to, aby rozhodčí řízení vůbec mohlo být zahájeno a mohlo řádně proběhnout, neboť zákonodárce sám počítá alespoň se dvěma způsoby zahájení rozhodčího řízení. Zákon o rozhodčím řízení totiž v ustanovení § 31 písm. c) uvádí jako jeden ze zrušovacích důvodů skutečnost, že rozhodce nebyl na základě rozhodčí smlouvy *ani jinak* povolán k rozhodnutí sporu. Z toho tedy vyplývá, že jednou z možností povolání rozhodce k rozhodnutí sporu je rozhodčí smlouva a druhou možností je zahájení rozhodčího řízení podáním žaloby k rozhodci, který druhou stranu sporu obešle a vyzve ji k vyjádření se k žalobě. Pokud žalovaný již ve vyjádření k žalobě nenamítne nedostatek pravomoci rozhodce

¹⁹ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 218. Dále ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013, s. 130.

²⁰ DRLIČKOVÁ, Klára. *Vliv legis arbitri na uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 48.

²¹ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 1255.

²² DRLIČKOVÁ, Klára. *Vliv legis arbitri na uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 48.

k rozhodnutí předmětného sporu, pak lze rozhodčí řízení provést, a to i při neexistenci písemné rozhodčí doložky, neboť podle ustanovení § 15 odst. 2 ZRR se má za to, že žalovaný konkludentně souhlasil s projednáním a rozhodnutím sporu v rozhodčím řízení.²³ Toto se však neuplatní bez výjimky, neboť výše zmíněné pravidlo bylo v minulosti prolomeno usnesením Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008, které je podrobně rozebráno dále v kapitole 1.3. Jednotlivé náležitosti a požadovaná forma rozhodčí smlouvy jsou pak rovněž předmětem kapitoly 1.3 této diplomové práce.

1.2 Typy rozhodčích smluv

U rozhodčí smlouvy lze rozlišovat několik typů rozhodčích smluv, a to podle okamžiku, kdy je rozhodčí smlouva uzavřena.²⁴ Právní naukou jsou nejčastěji uváděny tři typy rozhodčích smluv, a to smlouva o rozhodci, rozhodčí doložka a všeobecné ujednání neboli tzv. neomezený kompromis.²⁵ Někteří autoři však rozlišují pouze dva typy rozhodčích smluv, a to rozhodčí doložku a smlouvu o rozhodci, přičemž výše uvedený neomezený kompromis zahrnují pod rozhodčí doložku.²⁶ Růžička K. pak uvádí také čtvrtý typ rozhodčí smlouvy, a to tzv. asymetrickou rozhodčí doložku.²⁷ Na tomto místě je nezbytné podotknout, že od jednotlivých typů rozhodčích smluv je nutné odlišovat tzv. ujednání o rozhodčím řízení a smlouvu s rozhodcem.²⁸

Pokud se rozhodčí smlouva týká sporů, které by v budoucnu z určitého právního vztahu nebo vymezeného okruhu vztahů mezi stranami mohly vzniknout, tak se dle ustanovení § 2 odst. 3 ZRR jedná o **rozhodčí doložku**. Vzhledem k tomu, že v okamžiku, kdy strany uzavírají rozhodčí doložku, tak mezi nimi není žádný spor z vymezeného právního vztahu nebo okruhu právních vztahů, jež jsou předmětem rozhodčí doložky, je pro ně mnohem jednodušší rozhodčí doložku uzavřít. Proto je rozhodčí doložka nejčastěji používaným typem rozhodčí smlouvy.²⁹ Rozhodčí doložka může být buď součástí hlavní smlouvy, jež má povahu hmotněprávní, přičemž rozhodčí doložka bude mít povahu

²³ LISSE, L. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. Praha: Linde, a.s., 2012, s. 142.

²⁴ OLÍK, Miloš, MAISNER, Martin, POKORNÝ, Radek, MÁLEK, Petr, JANOUŠEK, Martin. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2019-1-7]. Dostupné v Systému ASPI, str. 6.

²⁵ RŮŽIČKA: *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem...*s. 40–43.

ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení v ...*, s. 127.

²⁶ ŠÍNOVÁ, Renata, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 249.

²⁷ RŮŽIČKA: *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem...* 40–43.

²⁸ ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení v ...*, s. 124–125.

²⁹ RŮŽIČKA: *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem...*, s. 42.

procesněprávní, anebo může být samostatným ujednáním a na smlouvu hlavní může pouze odkázat.³⁰

Rozhodčí doložka může být také součástí zakladatelské listiny. Nejvyšší soud například posuzoval rozhodčí doložku následujícího znění: „[...] *veškeré spory vzniklé ze zakladatelského dokumentu nebo v souvislosti s ním, včetně sporů vzniklých ze smluv o převodu obchodního podílu mezi budoucími společníky, včetně sporů o platnost těchto smluv, budou řešeny s vyloučením pravomoci obecných soudů s konečnou platností v rozhodčím řízení.*“ V daném případě vznikla otázka, zda by se rozhodčí doložka vztahovala rovněž na smlouvu o zápůjčce, která by byla uzavřena jedním ze společníků za účelem splacení základního kapitálu společnosti. Nejvyšší soud v posuzovaném případě dospěl k závěru, že nikoliv, neboť rozhodčí doložkou nemohou být vázány subjekty, které rozhodčí doložku neuzavřely.³¹

Ačkoliv se rozhodčí doložka uzavírá pro případ sporu, který by teprve v budoucnu mohl vzniknout, lze rozlišovat tři časové okamžiky, kdy strany mohou rozhodčí doložku uzavřít. Rozhodčí doložka může být mezi stranami uzavřena ještě před uzavřením samotné hlavní smlouvy, současně s hlavní smlouvou, anebo po uzavření smlouvy hlavní, avšak ještě před vznikem sporu. Z hlediska svého obsahu se pak rozhodčí doložka může vztahovat buď na veškeré spory, které z vymezeného okruhu právních vztahů vzniknou, anebo jen na určitá konkrétně vymezená hlediska daného právního vztahu, jako například na způsob určení výše náhrady škody.³²

V souvislosti s rozhodčí doložkou je také na místě zmínit, že strany mohou uzavřít tzv. alternativní rozhodčí doložku. Tato dává straně žalující možnost v případě vzniku sporu zahájit rozhodčí řízení nebo řízení před obecnými soudy. Pokud si tedy strany sjednají, že případné spory, které by mohly ze smlouvy hlavní nebo v souvislosti s touto smlouvou vzniknout, mohou být mimo jiné řešeny také v rozhodčím řízení, jedná se o platně sjednanou rozhodčí doložku. V případě, že žalobce podá žalobu například k obecnému soudu, není žalovaný oprávněn namítat nedostatek pravomoci obecného soudu, a naopak.³³ Pokud si tedy strany ujednají, že daný spor bude možné řešit před obecným soudem i v rozhodčím řízení a zároveň nesjednají preferenci rozhodčího řízení, pak má dle Ústavního soudu ujednání o

³⁰ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 133-134.

³¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. října 2015, sp. zn. 26 Cdo 3583/2015.

³² ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení v ...*, s. 129.

³³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. února 2008, sp. zn. 32 Cdo 2697/2007.

alternativním způsobu řešení sporů obdobné důsledky, jako kdyby účastníci v řízení zahájeném u obecného soudu prohlásili, že na sjednané rozhodčí smlouvě netrvalí.³⁴

K uzavření **smlouvy o rozhodci**, jako jednoho z méně častých typů rozhodčí smlouvy, dochází v okamžiku, kdy již spor mezi stranami nastal a strany se jej rozhodly řešit prostřednictvím rozhodčího řízení, a to pro jeho nesporné výhody jako je rychlost, jednoinstančnost apod.³⁵ Smlouva o rozhodci již obsahuje jméno, případně jména, rozhodců či rozhodčí instituce, jejichž pravomoc strany smlouvou o rozhodci založily.³⁶

Smlouva o rozhodci může být mezi stranami uzavřena po vzniku sporu, který může být povahy faktické nebo povahy procesní. Faktickým sporem bude spor mezi stranami o obsahu vzájemných práv a povinností. Naopak spor procesní bude spočívat v zahájení řízení u obecného soudu. Pokud mezi stranami hmotněprávního vztahu vznikne spor o obsahu jejich vzájemných práv a povinností (faktický spor) a strany uzavřou smlouvu o rozhodci, nic nebrání tomu, aby věc byla projednána v rozhodčím řízení.³⁷ Vzhledem ke skutečnosti, že smlouva o rozhodci se uzavírá až v okamžiku, kdy již mezi stranami spor existuje, může nastat také situace, že k uzavření smlouvy o rozhodci dojde až poté, co již jedna ze stran zahájila řízení o témže sporu před obecným soudem. Zde je nezbytné rozlišovat případy, kdy byla smlouva o rozhodci uzavřena sice po podání žaloby k obecnému soudu, avšak ještě před tím, než žalovaný učinil svůj první úkon ve věci samé, nebo až poté, co žalovaný již tento úkon učinil.³⁸ Co vše je považováno za první úkon ve věci samé, je podrobněji rozebráno v kapitole 1.5 této práce.

Může tedy nastat situace, kdy po vzniku sporu podá jedna ze stran návrh na zahájení řízení před obecnými soudy podle § 79 OSŘ, čímž vznikne tzv. procesní spor. Strany následně budou moci platně uzavřít smlouvu o rozhodci, to však pouze v případě, že žalovaný v daném řízení dosud neučinil první úkon ve věci samé. Za této situace by následně žalovaný mohl nejpozději při svém prvním úkonu ve věci samé vznést námitku existence rozhodčí smlouvy (zde smlouvy o rozhodci), čímž by se daný spor dále stal předmětem rozhodčího řízení.³⁹

Pokud by však žalobce podal žalobu k obecnému soudu, žalovaný by následně učinil první úkon ve věci samé a až poté by mělo dojít k uzavření smlouvy o rozhodci, není ani tato

³⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 30. července 2013, sp. zn. II. ÚS 1512/12.

³⁵ OLÍK, Miloš, MAISNER, Martin, POKORNÝ, Radek, MÁLEK, Petr, JANOUŠEK, Martin. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů*. Komentář. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2019-1-7]. Dostupné v Systému ASPI, str. 6.

³⁶ RŮŽIČKA: *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem...*, s. 40.

³⁷ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 135-137.

³⁸ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 135 - 136. § 106 odst. 1 OSŘ.

³⁹ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 135 - 136.

situace vyloučena, nicméně žalobce je již limitován v možnosti dispozice s řízením. Takto uzavřená smlouva o rozhodci nebude neplatná, avšak bude záležet na vůli stran, zda bude věc projednána a rozhodnuta v řízení před obecným soudem nebo v rozhodčím řízení.

Jak již bylo uvedeno výše, žalobce může vzít žalobu zpět, nicméně pokud žalovaný z vážných důvodů se zpětvzetím nesouhlasí, soud zpětvzetí nepřipustí a věc bude projednána a meritorně skončena před obecným soudem (§ 96 odst. 3 OSŘ). Zda je skutečně dán vážný důvod nesouhlasu žalovaného se zpětvzetím žaloby, bude vždy nutné posuzovat s ohledem na konkrétní okolnosti případu, zejména se může jednat o situaci, kdy je dán důležitý zájem žalovaného na tom, aby bylo o předmětu sporu rozhodnuto, a aby tak byl postaven najisto právní vztah.⁴⁰ Pokud však žalovaný se zpětvzetím vysloví souhlas, soud řízení zastaví a stranám je dána možnost projednání a rozhodnutí dané věci v rozhodčím řízení, neboť zde není překážka věci pravomocně rozsouzené.⁴¹ Rozhodčí smlouva ve formě smlouvy o rozhodci se však v praxi vyskytuje pouze zřídka, neboť vzhledem k tomu, že strany mezi sebou již mají existující spor, je pro ně mnohem náročnější se vzájemně domluvit a důvěřovat si, než v okamžiku, kdy se rozhodčí smlouva uzavírá pro případ sporu, který teprve v budoucnu (možná) vznikne.⁴²

Pokud mají strany v úmyslu mezi sebou v následujícím časovém období uzavírat více smluv týkajících se vymezeného okruhu právních vztahů a zároveň chtějí, aby byl případný budoucí spor projednán v rozhodčím řízení, je pro ně praktické uzavřít mezi sebou **neomezený kompromis neboli všeobecné ujednání**.

V tomto typu rozhodčí smlouvy strany vymezí, že spory, které mezi nimi vzniknou z určitého vymezeného okruhu právních vztahů v konkrétně vymezeném časovém období, budou projednány v rozhodčím řízení.⁴³ Podle Rozehnalové N. zásadní rozdíl mezi neomezeným kompromisem a rozhodčí doložkou tkví v tom, že neomezený kompromis by neměl být součástí smlouvy hlavní, ale měl by tvořit samostatný dokument.⁴⁴ Jedním ze stěžejních důvodů, které svědčí pro ujednání neomezeného kompromisu v rámci samostatného dokumentu, je ten, že pokud by neomezený kompromis byl součástí hlavní smlouvy, pak veškeré dílčí úkony smluvních stran, které by se vztahovaly byť i pouze k části smlouvy hlavní, tak by ovlivňovaly také sjednaný neomezený kompromis. Jako příklad lze uvést situaci, kdy strany odstoupí od konkrétní dílčí smlouvy, nicméně nemají v úmyslu

⁴⁰ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 135 - 136.

⁴¹ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 136 - 137.

⁴² RŮŽIČKA: *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem...*, s. 40.

⁴³ RŮŽIČKA: *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem...*, s. 43.

⁴⁴ ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení v ...*, s. 128.

jakkoli zasahovat do jimi sjednaného neomezeného kompromisu, který se má vztahovat i na další smlouvy, které byly (a v budoucnu budou) mezi stranami uzavřeny.

Růžička K. uvádí jako zvláštní typ rozhodčí smlouvy také tzv. **asymetrickou doložku**. Na základě této rozhodčí smlouvy je mezi stranami sjednáno, že spor bude projednán v rozhodčím řízení, avšak jedna ze stran je oprávněna podat žalobu také k obecnému soudu. Asymetrické doložky se objevovaly např. v leasingových smlouvách, když právo podat žalobu k obecnému soudu měla právě leasingová společnost.⁴⁵

1.3 Způsoby uzavření rozhodčí smlouvy a náležitosti rozhodčí smlouvy

Nejvyšší soud k povaze rozhodčí smlouvy, jež je dvoustranným právním úkonem uvedl, že účelem rozhodčí smlouvy je přenesení pravomoci rozhodovat konkrétní spor mezi konkrétními subjekty v rozhodčím řízení. Nezbytnou náležitostí rozhodčí smlouvy je jednoznačný souhlas obou stran s konáním rozhodčího řízení. Z toho důvodu tak na základě veřejné rozhodčí nabídky nemůže dojít k uzavření platné rozhodčí smlouvy, neboť veřejné prohlášení vůči neurčitému okruhu osob, že případné spory budou řešeny v rozhodčím řízení, nelze považovat za vyjádření adresné vůle řešit vzniklé spory v rozhodčím řízení. Dle Nejvyššího soudu totiž *„Skutečnost, že se kdokoli může cítit dotčen na svých právech příjemcem veřejné nabídky, a proto podá žalobu k rozhodčímu soudu, takovou objektivní určitelnost třetí osoby nepředstavuje.“*⁴⁶

K tomu, aby rozhodčí smlouva vznikla a byla platná, je zapotřebí splnění několika podmínek. Jednou z nich je dle § 3 odst. 1 ZRŘ podmínka písemné formy rozhodčí smlouvy. Zákon o rozhodčím řízení přesně definuje způsoby, jimiž je písemná forma zachována. Dle § 3 odst. 1 ZRŘ je písemná forma rozhodčí smlouvy zachována i v případě sjednání rozhodčí smlouvy dálnopisem, telegraficky nebo elektronickými prostředky, které umožní zachycení obsahu a osob, jež rozhodčí smlouvu sjednaly.

Bude-li rozhodčí doložka součástí podmínek, kterými se řídí smlouva hlavní, ke které se vztahuje předmětná rozhodčí doložka, přičemž bude písemný návrh smlouvy hlavní spolu s rozhodčí doložkou přijat druhou stranou tak, že bude zjevné, že druhá strana s rozhodčí doložkou souhlasí, tak i v tomto případě bude písemná forma rozhodčí doložky zachována a rozhodčí smlouva bude sjednána platně.⁴⁷ Pokud tak strana na základě písemného návrhu protistrany, jež obsahuje rozhodčí smlouvu, začne fakticky jednat či plnit na základě této

⁴⁵ RŮŽIČKA: *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem...*, s. 43-44.

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2013, sp. zn. 23 Cdo 3895/2011.

⁴⁷ § 3 odst. 2 ZRŘ. SCHELLE, Karel, SCHELLEOVÁ, Ilona. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002, s. 50.

smlouvy, je toto její chování dostačující a není nutné výslovné písemné přijetí návrhu.⁴⁸ Písemná forma rozhodčí smlouvy je rovněž zachována i za situace, kdy se smluvní strany na rozhodčí smlouvě dohodnou ústně a až dodatečně toto ujednání potvrdí písemně.⁴⁹ Aby bylo právní jednání učiněné v písemné formě platné, tak je dle § 561 odst. 1 NOZ nezbytné, aby byl písemný projev vůle podepsán. Není výslovně nezbytné, aby projevy vůle stran byly obsaženy na jedné a téže listině.⁵⁰ Pokud by však nebyla dodržena písemná forma rozhodčí smlouvy, jednalo by se o neplatnost nikoliv absolutní, ale relativní, přičemž námitku neplatnosti rozhodčí smlouvy by strana musela vznést nejpozději při prvním úkonu v řízení týkajícího se věci samé.⁵¹

V praxi může nastat také situace, kdy si strany písemně sjednají smlouvu hlavní (např. smlouvu o dílo) a následně mezi sebou uzavřou rozhodčí doložku, podle níž budou spory týkající se dané hlavní smlouvy projednány v rozhodčím řízení, přičemž následně bude zjištěno, že písemně uzavřená hlavní smlouva je neplatná.⁵² Jelikož strany rozsah rozhodčí doložky nikterak neomezily, tak se rozhodčí doložka dle § 2 odst. 4 ZRŘ bude vztahovat také na práva přímo vznikající z právních vztahů, včetně otázky právní platnosti takových právních vztahů a na práva, jež s těmito právy souvisí. Rozhodčí doložka se tak podle názoru Nejvyššího soudu bude vztahovat také na spor z konkludentně uzavřené hlavní smlouvy.⁵³

Ohledně problematiky uzavírání rozhodčích smluv může vyvstat otázka, zda je možné, aby rozhodčí smlouva byla uzavřena konkludentně, tedy pasivním chováním strany. Rozhodčí řízení může být zahájeno i bez výslovně uzavřené rozhodčí smlouvy, a to přímo podáním rozhodčí žaloby, přičemž další postup bude záležet právě na následném chování žalovaného.⁵⁴

Tento názor zastává také Růžička K., který uvádí, že v případě, kdy strany mezi sebou rozhodčí smlouvu neuzavřely a rozhodce či rozhodčí soud zjistí, že žalovaný vznesl námitku nedostatku pravomoci rozhodců z důvodu neexistence platné rozhodčí smlouvy, musí dojít k zastavení řízení. Nebude-li platná rozhodčí smlouva uzavřena, dojde k zastavení řízení i

⁴⁸ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 242.

⁴⁹ MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka, STEINER, Vilém a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 26.

⁵⁰ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 233. Dále LISSE, L. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. Praha: Linde, a.s., 2012, s. 142.

⁵¹ KINDL, Milan. Na co nezapomínat při sjednávání rozhodčí smlouvy. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 9, s. 29-32.

⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2011, sp. zn. 23 Cdo 1254/2010.

⁵³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2011, sp. zn. 23 Cdo 1254/2010.

⁵⁴ LISSE, L. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. Praha: Linde, a.s., 2012, s. 142.

v případě, že se žalovaný nevyjádří vůbec.⁵⁵ Pasivní chování jedné ze stran v řízení totiž nelze považovat za potvrzení existence rozhodčí smlouvy.⁵⁶

Podle Ústavního soudu není přípustné, aby účastník rozhodčího řízení byl negativně dotčen rozhodcím nálezem, s jehož vydáním nesouhlasil, a to ani v případě že během rozhodčího řízení byl pasivní a neuplatnil námitku nedostatku pravomoci rozhodce. Ústavní soud dále uzavřel, že jestliže stěžovatel o probíhajícím rozhodčím řízení nevěděl a dozvěděl se o něm až z usnesení o nařízení exekuce, nelze postupovat čistě formalisticky a zamezit mu vyjádřit se ve věci, jež se ho bezprostředně týká.⁵⁷

Otázkou účinků nečinnosti jedné ze stran v případě zahájení rozhodčího řízení bez předchozího (platného) uzavření rozhodčí smlouvy se zabýval také Nejvyšší soud. Ten uvedl, že v případě neexistence rozhodčí smlouvy není rozhodce oprávněn danou věc rozhodovat. Tuto skutečnost nemění ani fakt, že žalovaný byl v průběhu rozhodčího řízení nečinný, nenamítl neexistenci rozhodčí smlouvy, neúčastnil se jednání a rozhodčí nález mu byl doručen.⁵⁸ Pasivita ani nečinnost žalovaného neznamena, že se žalovaný podrobil pravomoci rozhodce. Jinak by tomu bylo v případě, že by žalovaný při projednávání sporu byl aktivní a neexistenci rozhodčí smlouvy by nenamítl nejpozději při svém prvním úkonu ve věci samé tak, jak to předpokládá § 15 odst. 2 ZRŘ.⁵⁹

Součástí rozhodčí smlouvy může být podle § 7 odst. 1 ZRŘ mimo jiné také ujednání stran o způsobu určení rozhodce, výběru konkrétního rozhodce či o počtu rozhodců. Strany se také v souladu s § 13 odst. 3 ZRŘ mohou dohodnout na příslušnosti konkrétního stálého rozhodčího soudu nebo právnické osoby, která není stálým rozhodčím soudem. Pokud se strany dohodly pouze na příslušnosti určitého stálého rozhodčího soudu a neujednaly si v rozhodčí smlouvě nic jiného, tak se tímto dle § 13 odst. 2, odst. 3 ZRŘ podřídily statutům a řádům daného rozhodčího soudu, jež jsou uvedeny v Obchodním věstníku. Tyto statuty a řády mohou určit dle § 13 odst. 2 ZRŘ počet rozhodců i způsob určení rozhodců, a výběr rozhodců může být taktéž vázán na seznam vedený u stálého rozhodčího soudu. To, že pokud si strany neujednají jinak, podrobují se tak statutům a řádům stálého rozhodčího soudu, potvrdil rovněž Nejvyšší soud.⁶⁰

⁵⁵ RŮŽIČKA: *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem...*, s. 40.

⁵⁶ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander: Vznik rozhodčí smlouvy a oprávnění rozhodců. *Právní zpravodaj*, 7/2005, s. 11 an. Citováno dle RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 39.

⁵⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 17. ledna 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11.

⁵⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008.

⁵⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2008, sp. zn. 20 Cdo 2857/2006.

⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2012, sp. zn. 32 Cdo 4061/2010.

S ohledem na výše uvedené je tak patrné, že současná právní úprava dává smluvním stranám poměrně široké možnosti, pokud se jedná o volbu rozhodce či rozhodčího soudu. Skutečnost, že smluvní strany mohou pro rozhodnutí sporu v rozhodčím řízení založit kromě stálého rozhodčího soudu také příslušnost právnické osoby, která není stálým rozhodčím soudem, je plně v souladu s autonomií vůle jako se základní zásadou soukromého práva.

Pokud si strany v rozhodčí smlouvě určí počet rozhodců, tento musí být v souladu s § 7 odst. 1 ZRŘ vždy lichý, což je dle mého názoru nastaveno prakticky, neboť se tak předejde situacím, kdy by například rozhodčí senát nemohl přijmout jednotný závěr v dané věci, a to právě z důvodu rovnosti hlasů. Domnívám se, že skutečnost, že počet rozhodců má být vždy lichý rovněž do jisté míry podporuje již zmíněnou jurisdikční teorii, podle které rozhodce zastává v rozhodčím řízení roli soudce, neboť počet soudců obecných soudů je rovněž lichý. Kromě dodržení lichého počtu rozhodců je dále nezbytné, aby strany způsob volby rozhodce sjednaly řádně a precizně, neboť judikatura se potýká s mnoha případy, kdy sjednání způsobu volby rozhodce bylo neplatné. Nejčastější příčiny neplatnosti rozhodčí smlouvy z důvodu ujednání o volbě rozhodce jsou vymezeny v kapitole třetí, v níž se zabývám jednotlivými důvody neplatnosti rozhodčí smlouvy.

1.4 Závaznost rozhodčí smlouvy

Rozhodčí smlouva, kterou mezi sebou strany sporu uzavřely, zavazuje dle § 2 odst. 5 ZRŘ také jejich právní nástupce, pokud to strany nevyloučí, přičemž pro to, aby byl právní nástupce rozhodčí doložkou vázán, není důležité, zda se v daném případě jedná o univerzální nebo singulární sukcesi.⁶¹ Ohledně vázanosti právního nástupce rozhodčí smlouvou lze nastínit například situaci, kdy strany mezi sebou uzavřou kupní smlouvu, jejíž součástí bude rozhodčí doložka. Pokud kupující v rozporu se smlouvou nezaplatí kupní cenu a prodávající tuto pohledávku postoupí třetí osobě, pak tato osoba, na níž byla pohledávka postoupena, bude rozhodčí doložkou také vázána.⁶² Obdobně se bude postupovat v případě, kdy se uzavřená rozhodčí doložka bude týkat nároků ze směnky. K tomu Nejvyšší soud uvádí, že: *„Subjekt, na který byla směnka převedena po protestu pro nezaplacení nebo uplynutí lhůty k protestu, je uzavřenou rozhodčí smlouvou vázán.“*⁶³

Za zmínku stojí také rozhodnutí Nejvyššího soudu, který konstatoval, že určuje-li smlouva o převodu obchodního jmění na akcionáře, že se o přezkoumání přiměřenosti výše

⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. května 2017, sp. zn. 23 Cdo 4788/2016.

⁶² RŮŽIČKA: *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem...*, s. 37.

⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 29 Cdo 3613/2009

vypořádání bude rozhodovat v rozhodčím řízení, pak je toto ujednání závazné také pro akcionáře zrušené společnosti.⁶⁴ Tento názor Nejvyššího soudu byl však následně **překonán**, a to rozhodnutím velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. března 2012, sp. zn. 31 Cdo 1387/2009, jež bylo reakcí na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 28. října 2010 ve věci Suda proti České republice. V tomto přelomovém rozhodnutí tak velký senát občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu vyslovil názor, že je-li rozhodčí doložka uzavřená mezi společnostmi a hlavním akcionářem současně zahrnutá ve smlouvě o převzetí jmění hlavním akcionářem, pak ostatní akcionáři společnosti, kteří nejsou stranou této smlouvy, nejsou touto uzavřenou rozhodčí doložkou vázáni.⁶⁵

Nejvyšším soudem byla již také řešena situace, kdy rozhodčí doložka byla sjednána mezi stranami, když se následně jedna ze stran dostala do úpadku.⁶⁶ Takto sjednaná doložka pak zavazuje také správce konkursní podstaty⁶⁷, jež v průběhu konkursu bude uplatňovat pohledávku z právního vztahu, kterého se daná rozhodčí doložka týká.⁶⁸ Naopak v případě, že rozhodčí doložka bude ve smlouvě, jejíž součástí bude ručitelské prohlášení, nebude možné bez dalšího dovodit, že předmětná rozhodčí doložka zavazuje také ručitele. Spor mezi ručitelem a věřitelem by byl projednatelný v rozhodčím řízení za situace, že by ručitel a věřitel výslovně projevili vůli, aby spor byl rozhodnut v rozhodčím řízení, a to buď v ručitelském prohlášení, rozhodčí doložce nebo jiným způsobem.⁶⁹ Nejvyšší soud totiž již ve svém rozhodnutí ze dne 23. února 2011, sp. zn. 23 Cdo 111/2009 přijal závěr, že: *„Z žádného ustanovení zákona o rozhodčím řízení nevyplývá, že by se rozhodčí doložka vztahovala i na subjekty mimo právní vztah, v němž je rozhodčí doložkou založena pravomoc rozhodce či stálého rozhodčího soudu k rozhodování ve věci. Hovoří-li ustanovení § 2 odst. 4 zákona o rozhodčím řízení o právech s těmito právy souvisejícími, má na mysli práva, která vznikla mezi subjekty rozhodčí doložky v souvislosti s právním vztahem, pro který je rozhodčí doložka sjednána, např. náhrada škody plynoucí z porušení smlouvy, bezdůvodné obohacení apod.*

⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2007, sp. zn. 29 Odo 226/2006 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. července 2006, sp. zn. 29 Odo 499/2005.

⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. března 2012, sp. zn. 31 Cdo 1387/2009.

⁶⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 1051/2004.

⁶⁷ Poznámka: Pojem správce konkursní podstaty se přestal užívat po zrušení zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Dnes zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) užívá pojem insolvenčního správce.

⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 1051/2004. Viz také Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2015, sp. zn. 29 Cdo 3123/2014.

⁶⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2014, sp. zn. 23 Cdo 3958/2013.

*Rozhodčí doložka ovšem nedopadá na takové právní vztahy, jejichž subjektem jsou třetí osoby, které s vedením rozhodčího řízení nevyslovily souhlas.*⁷⁰

Obdobně rozhodl Nejvyšší soud také v případě, kdy mezi dvěma společnostmi byla uzavřena kupní smlouva, přičemž úhrada kupní ceny byla zajištěna směnkou, jejímž výstavcem byla kupující společnost a jež byla zaručena rukojemským prohlášením jednatele kupující společnosti. Součástí kupní smlouvy byla také rozhodčí doložka, dle níž měly být veškeré spory vzniklé z kupní smlouvy rozhodovány v rozhodčím řízení. Následně se prodávající společnost na základě vystavené směnky domáhala po jednatele kupující společnosti úhrady směnečného penízu jako po avalistovi směnky a za tímto účelem podala rozhodčí žalobu. Jednatel kupující společnosti však v rámci svého prvního úkonu ve věci samé namítl nedostatek pravomoci rozhodce, neboť se necítil být rozhodčí doložkou vázán. V tomto ohledu mu Nejvyšší soud dal za pravdu, když uvedl, že rozhodčí doložka, která byla uzavřena mezi stranou kupující a stranou prodávající nemůže založit pravomoc rozhodce ve sporu mezi prodávající a třetí osobou – směnečným rukojmím ze směnky, jež zajišťuje úhradu kupní ceny. Nejvyšší soud tak rozhodl v souladu se svou konstantní judikaturou, podle níž rozhodčí smlouva nezavazuje subjekty stojící mimo vztah, jež byl rozhodčí smlouvou založen. Na této situaci nic nemění ani skutečnost, že směnečný rukojmí byl jednatel kupující společnosti a obsah smluv znal, neboť podstatná je skutečnost, že jednatel jako fyzická osoba žádnou smlouvu neuzavřel.⁷¹

Od výše uvedeného případu je však třeba odlišovat situaci, kterou řešil Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 1. října 2012, sp. zn. I. ÚS 1671/12. V tomto případě stěžovatel namítal, že se necítí být vázán rozhodčí doložkou, která byla součástí dohody o uznání závazku a splátkového kalendáře, neboť tuto dohodu podepsal pouze jako jednatel dlužné společnosti a nikoliv jako fyzická osoba – ručitel. K tomuto závěru dospěl stěžovatel proto, že v případě, že danou dohodu uzavírá jako statutární orgán právnické osoby a rovněž sám jako fyzická osoba podepisuje ručitelské prohlášení, tak jím musí být dohoda podepsána dvakrát, a to jednou jako statutárním orgánem společnosti a jednou jako ručitelem. Ústavní soud však s odkazem na judikaturu Nejvyššího soudu⁷² uvedl, že z dohody o uznání závazku bylo zřejmé, že stěžovatel dohodu uzavírá jako statutární orgán a dále, že současně za svou osobu činí ručitelské prohlášení. Podle Ústavního soudu by tak trvání i na jeho druhém podpisu bylo

⁷⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2011, sp. zn. 23 Cdo 111/2009.

⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2009, sp. zn. 23 Cdo 2351/2007.

⁷² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2008, sp. zn. 32 Odo 629/2006.

příliš formální a postačí, pokud předmětnou dohodu podepsal jednou, neboť není pochyb, o koho se jednalo.

V případě, kdy smluvní strany uzavřely několik druhů na sobě nezávislých hlavních smluv, přičemž v rámci jednoho z hlavních smluvních vztahů byla sjednána rozhodčí doložka, nelze ji automaticky vztáhnout na veškeré hlavní smluvní vztahy mezi stranami. Příkladem lze uvést případ, který Nejvyšší soud řešil ve svém usnesení ze dne 9. února 2012, sp. zn. 32 Cdo 3163/2011, kdy smluvní strany mezi sebou měly uzavřenou smlouvu o daňovém poradenství, jejíž součástí byla rozhodčí doložka. Následně spolu tytéž smluvní strany uzavřely kupní smlouvu k osobnímu automobilu, přičemž kupní cena byla zaplacená právě formou započtení pohledávky na zaplacení kupní ceny a pohledávky na odměnu plynoucí ze smlouvy o poskytování daňového poradenství. V tomto případě dospěl Nejvyšší soud k závěru, že ačkoliv se rozhodčí doložka vztahuje nejen na práva přímo vznikající ze smlouvy o poskytování daňového poradenství, ale i na práva s těmito právy související, tak nelze dovodit, že se tato rozhodčí doložka vztahuje také na spor, jehož předmětem je nárok na vydání věci plynoucí z kupní smlouvy. Podle názoru Nejvyššího soudu obsaženého ve výše citovaném rozhodnutí totiž *„Skutečnost, že posouzení právního vztahu vzniklého ze smlouvy, která obsahuje rozhodčí doložku, je předběžnou otázkou pro posouzení právního vztahu vzniklého z jiné právní skutečnosti, nezakládá mezi těmito právními vztahy souvislost ve smyslu § 2 odst. 4 RozŘ.“* Nejvyšší soud pak dále dodal, že souvislost mezi těmito závazkovými vztahy by nebyla dána ani v případě, kdy dojde k vzájemnému započtení pohledávek z těchto závazkových vztahů.

1.5 Námitka existence rozhodčí smlouvy

Pokud strany mezi sebou uzavřely platnou rozhodčí smlouvu a daný spor je projednatelný v rozhodčím řízení, avšak i přesto byla jednou ze stran podána žaloba u obecného soudu, existuje několik možností, jak mohou strany sporu v dané situaci postupovat. Jednou z možností je, že se strany, v souladu s ust. § 106 odst. 1 OSŘ dohodnou, že na rozhodčí smlouvě netrvají. V tom případě může být spor projednán v řízení před obecnými soudy.⁷³

Další možnou variantou je situace, kdy soud vzhledem k námitce žalovaného, jež musí být uplatněna nejpozději při jeho prvním úkonu ve věci samé, zjistí, že v důsledku existence rozhodčí smlouvy má být věc projednána v rozhodčím řízení; v tomto případě pak soud řízení v souladu s § 106 odst. 1 OSŘ zastaví. Pokud soud na základě námítky žalovaného rozhodne o zastavení řízení dle ust. § 106 OSŘ, nerozhoduje současně o postoupení věci rozhodci.

⁷³ ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení v ...*, s. 193.

Kdyby totiž soud po námitce žalovaného rozhodl o zastavení řízení a současně rozhodl o postoupení věci rozhodci, pak by ust. § 106 odst. 2 OSŘ bylo nadbytečné a postrádalo by význam.⁷⁴ Podle ust. § 106 odst. 2 OSŘ totiž platí, že pokud byl návrh na zahájení rozhodčího řízení podán do 30 dnů od doručení usnesení soudu o zastavení řízení, tak právní účinky původního návrhu zůstávají zachovány. Naopak je nutné odlišovat postup dle ust. § 104 OSŘ, dle něhož se řízení zastavuje nikoliv v důsledku námítky žalovaného týkající se pravomoci rozhodce, nýbrž kvůli nedostatku podmínek řízení, který nejde odstranit.

Jak již bylo řečeno v kapitole 1.2, může nastat situace, že mezi stranami vznikne spor a strany se jej rozhodnou řešit uzavřením smlouvy o rozhodci, a to i přes to, že jedna ze stran již zahájila řízení o předmětu sporu u obecného soudu. V tomto okamžiku může nastat několik situací. Jednou z možností je, že spor nebude na základě vůle žalobce ukončen meritorním rozhodnutím, nýbrž může ze strany žalobce dojít ke zpětvzetí návrhu a následnému zastavení řízení. Rozhodne-li se žalobce po zahájení řízení pro zpětvzetí návrhu, vyžádá si soud taktéž stanovisko žalovaného. V případě, že by skutečně došlo k zastavení řízení z důvodu zpětvzetí návrhu, bylo by následně možné na základě uzavřené rozhodčí smlouvy zahájit rozhodčí řízení.⁷⁵ Pokud po zahájení řízení ve věci samé u obecného soudu dojde k uzavření rozhodčí smlouvy, jejíž existence však nebude žalovaným namítnuta nejpozději při jeho prvním úkonu ve věci samé, neznamená to, že by se rozhodčí smlouva stala neplatnou. Strany se v průběhu řízení mohou dohodnout, že spor bude nadále řešen v rozhodčím řízení a řízení u obecného soudu tak bude ukončeno bez meritorního rozhodnutí. Pouze v případě, že by již soud rozhodl meritorně, tak by nastala překážka věci pravomocně rozsouzené a tatáž věc by již nemohla být předmětem rozhodčího řízení.⁷⁶

Za situace, kdy mezi sebou mají strany platně uzavřenou rozhodčí smlouvu, avšak i přesto se žalobce rozhodne podat žalobu k obecnému soudu, vystavuje se riziku, že žalovaný namítne nedostatek pravomoci obecného soudu k projednání dané věci, a to právě z důvodu existence uzavřené rozhodčí smlouvy. Pokud žalovaný tuto námitku řádně a včas vznesl, dojde k zastavení řízení u obecného soudu, který současně rozhodne o nákladech řízení. Otázkou náhrady nákladů řízení z důvodů zastavení řízení v důsledku námítky žalovaného pro nedostatek pravomoci obecných soudů z důvodu existence rozhodčí smlouvy, se zabýval Ústavní soud, který uvedl, že není přípustné, aby žalovaný, který namítl nedostatek pravomoci obecného soudu z důvodu uzavřené rozhodčí doložky a který tak jednal plně

⁷⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 1051/2004.

⁷⁵ BĚLOHLÁVEK: Zákon o rozhodčím řízení ..., s. 136-137.

⁷⁶ Tamtéž.

v souladu s uzavřenou rozhodčí doložkou, byl sankcionován tím, že bude muset nahradit žalobci náklady řízení, neboť je to právě žalobce, který se vystavil riziku zastavení řízení z důvodu existence rozhodčí doložky. Ústavní soud tak otázku nákladů řízení postavil na jisto v tom smyslu, že rovněž v rozhodčím řízení lze jednomu z účastníků uložit povinnost k náhradě nákladů řízení, avšak vždy bude záležet na konkrétních okolnostech případu.⁷⁷

Nedojde-li k zastavení řízení pro zpětvzetí návrhu žalobcem a existuje-li platně uzavřená rozhodčí smlouva o předmětu sporu, je dle § 106 odst. 1 OSŘ na žalovaném, aby u soudu nejpozději při prvním úkonu uplatnil námitku (ne)existence platné rozhodčí smlouvy. Podle ust. § 15 odst. 2 ZRŘ je nezbytné, aby tato námitka byla stranou vznesena nejpozději při prvním úkonu v řízení, týkajícího se věci samé. Častým problémem v praxi pak bývá určit, které úkony žalovaného se již považují za první úkon ve věci samé a které nikoliv. Kromě výše uvedeného je jednoznačné vytyčení úkonů, které již jsou považovány za úkony ve věci samé, nezbytné rovněž pro posouzení včasnosti podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu z důvodů uvedených v ustanovení § 31 písm. b), c) ZRŘ, kam spadají zejména důvody neplatnosti rozhodčí smlouvy, nemožnost věc projednat z důvodu zrušení rozhodčí smlouvy nebo rozhodování rozhodcem, který nebyl povolán nebo nemá způsobilost být rozhodcem.

Pokud by se účastník rozhodl podat žalobu na zrušení rozhodčího nálezu právě z důvodů výše uvedených, bylo by současně nezbytné, aby důvod, pro který se domáhá zrušení rozhodčího nálezu, uplatnil nejpozději tehdy, než začne jednat ve věci samé. Pokud by takto nepostupoval, tak by soud žalobu na zrušení rozhodčího nálezu zamítl, neboť v tomto případě zákon stanovuje, že se jedná o prekluzi. Na tomto místě je ovšem nezbytné zdůraznit, že pokud se strana domáhá zrušení rozhodčího nálezu z důvodu nedostatku způsobilosti rozhodce věc projednat a rozhodnout, nelze uplatnění námítky vázat striktně pouze na první úkon ve věci samé, ale je třeba zvážit také situaci, že se strana o důvodu vyloučení rozhodce dozví až během řízení.⁷⁸

Samotný pojem *meritum* neboli „*věc sama*“ je soudní praxí vykládán v zásadě jednotně, neboť obecně je za věc samou považována věc, která je předmětem toho konkrétního řízení. Řešení otázek, které jsou procesního charakteru, pak za úkon ve věci samé nebývá považováno. V případě, který posuzoval Nejvyšší soud, se jednalo o následující situaci: „*V řízení bylo zjištěno, že při zahájení ústního jednání předseda rozhodčího senátu seznámil strany se složením rozhodčího senátu, přičemž přítomní zástupci stran sdělili, že nemají námitek proti příslušnosti tohoto soudu. Poté k dotazu předsedy rozhodčího senátu žalobkyně*

⁷⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 27. března 2017, sp. zn. II. ÚS 3776/16.

⁷⁸ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 1177.

(v tomto řízení žalovaná) sdělila, že trvá na žalobě. Poté zástupce třetí žalované (v tomto řízení žalobkyně) namítl, že rozhodčí soud není oprávněn rozhodovat tento spor z důvodu rozporu mezi článkem 10 a článkem 3 směnečné dohody, podle kterého je banka oprávněna směnku uplatnit u soudu. “

Nejvyšší soud zde dospěl k závěru, že námitka neplatnosti rozhodčí smlouvy byla vnesena ještě před tím, než zástupce žalobkyně začal jednat ve věci samé.⁷⁹ V tomto rozhodnutí Nejvyšší soud dále judikoval, že: *„Včas vnesená námitka neplatnosti rozhodčí smlouvy má za důsledek, že z hlediska ustanovení § 33 zákona o rozhodčím řízení se tato námitka vztahuje i na jiné důvody neplatnosti rozhodčí smlouvy, než které byly případně v této námitce skutkově popsány.“* Proto ačkoliv námitka nedostatku pravomoci rozhodčího senátu byla podána z důvodu, že dle směnečné dohody je možnost uplatnění nároku u obecného soudu, tak i přes to bylo možné, aby následně v řízení před soudem prvního stupně byla námitka rozšířena o skutečnost, že rozhodčí doložka vlastně vůbec nebyla podepsána, a to právě z toho důvodu, že v řízení před rozhodci byla námitka uplatněna ještě před prvním úkonem ve věci samé.

Obdobný závěr zaujímá Nejvyšší soud také v rozsudku ze dne ze dne 26. srpna 2015, sp. zn. 23 Cdo 2124/2014, kde uvedl: *„Namítl-li účastník ve svém prvním úkonu, který v rámci rozhodčího řízení učinil, neplatnost rozhodčí doložky z důvodu neurčitosti právního úkonu, může v soudním řízení o přezkum rozhodčího nálezu uplatnit i námitku, že se rozhodčí smlouva na dohodnutou věc nevztahuje.“*

Z ustálené praxe Nejvyššího soudu kromě výše uvedeného také vyplývá, že prvním úkonem, jenž se týká věci samé ve smyslu ust. § 15 odst. ZRŘ, není žádost žalovaného o prodloužení lhůty k vyjádření k rozhodčí žalobě.⁸⁰ Důležitým mezníkem však je okamžik, kdy strana ve věci samé začíná jednat. Ve věci samé začne strana jednat vždy, když se začne vyjadřovat k věci samé, nejpozději však při zahájení ústního jednání, kterého se účastní. Pokud se strana jednání neúčastní, nelze její absenci pominout a posuzovat celou záležitost jako by se jednání účastnila. Současně je třeba pečlivě odlišovat právě ty situace, kdy se strana ústního jednání neúčastní a námitku nedostatku pravomoci rozhodčího soudu nebo rozhodce tak nevznese, ačkoliv mohla. V případě, že se strana bude vyjadřovat k žalobě, pak v tomto vyjádření jako při svém prvním úkonu ve věci samé, může ještě námitku nedostatku pravomoci rozhodce či rozhodčího soudu vznést a tento písemný úkon dokonce ani nemusí být označen jako „námitka nedostatku pravomoci“, nicméně je nezbytné, aby tato námitka

⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2013, sp. zn. 23 Cdo 2406/2011.

⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2009, sp. zn. 23 Cdo 2351/2007.

z vyjádření se jednoznačně vyplývala.⁸¹ V případě, že by se totiž strana písemně vyjádřila k žalobě a současně by nevznesla námitku neplatnosti rozhodčí smlouvy dle ustanovení § 31 písm. b) ZRŘ, soud by žalobu zamítl, neboť vyjádření se k žalobě je jednoznačně považováno za úkon ve věci samé.⁸² Pokud by se žalovaný ještě před ústním jednáním před rozhodcem či před rozhodčím soudem písemně nevyjadřoval k žalobě, pak by svou námitku ohledně nedostatku pravomoci musel uplatnit nejpozději při zahájení ústního jednání.⁸³

⁸¹ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 1174.

⁸² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2012, sp. zn. 23 Cdo 2924/2010.

⁸³ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 1175.

2 Objektivní a subjektivní arbitrabilita

2.1 Obecné vymezení arbitrability

Samotný pojem arbitrabilita se dá vymezit jako posouzení možné přípustnosti projednání sporu v rozhodčím řízení,⁸⁴ nebo také jako oprávnění stran vůbec založit pravomoc rozhodčího soudu či jednotlivých rozhodců k projednání sporu uzavřením rozhodčí smlouvy.⁸⁵ Jinými slovy se jedná o okruh právních vztahů, v rámci kterého si stát nevyhraduje právo rozhodovat výlučně obecnými soudy a jinými státními orgány, avšak připouští, aby jisté spory byly projednány v rozhodčím řízení.⁸⁶ Právní teorie se zabývá dalším členěním arbitrability, a to například na arbitrabilitu z pohledu procesního, čímž se rozumí samotná přípustnost řešení sporu v rozhodčím řízení či na arbitrabilitu z pohledu smluvního, v němž se jedná o dovolenost předmětu smlouvy.⁸⁷ Praktický dopad má pak zejména rozlišování arbitrability na objektivní a subjektivní, přičemž toto rozlišení je podrobněji rozebráno níže.

2.2 Objektivní arbitrabilita

Objektivní arbitrabilitu lze vymezit jako okruh otázek, které jsou právním řádem připuštěny k řešení před rozhodci. Objektivní arbitrabilitu tak upravuje vždy konkrétní právní řád.⁸⁸ Na tomto místě je však nezbytné uvést, že základním kritériem pro posouzení arbitrability je tzv. legis arbitri, tedy právní řád státu místa konání rozhodčího řízení. V případě mezinárodního rozhodčího řízení je proto potřeba nejdříve zkoumat, dle jakého právního řádu se bude arbitrabilita posuzovat.⁸⁹

Pokud se jedná o právní úpravu v České republice, objektivní arbitrabilita je vymezena v ustanovení § 1 a § 2 ZRŘ. Zákon vymezuje podmínky arbitrability pozitivně i negativně.⁹⁰ Pozitivní podmínky, které musí být splněny k tomu, aby spor byl objektivně arbitrabilní jsou dle ustanovení § 2 ZRŘ následující: Musí se jednat o spor majetkového charakteru mezi stranami rozhodčí smlouvy, přičemž o tomto předmětu sporu musí být možné uzavřít smír a současně by k projednání předmětného sporu jinak byla dána pravomoc obecných soudů,

⁸⁴ ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení v ...*, s. 143.

⁸⁵ RŮŽIČKA: *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem...*, s. 32.

⁸⁶ RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2004, s. 73.

⁸⁷ ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení v ...*, s. 143.

⁸⁸ Tamtéž, s. 144.

⁸⁹ Tamtéž, s. 145.

⁹⁰ HORÁK, Pavel. Objektivní arbitrabilita – možnosti rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 9/2018, s. 23.

popř. jiných orgánů. Zde je ovšem nezbytné uvést, že v případě, že je dána pravomoc nikoliv obecného soudu ale jiného orgánu, tak je nezbytné, aby zvláštní zákon stanovil, že daný spor může být předmětem rozhodčího řízení.⁹¹ Jako příklad lze uvést ustanovení § 127 a § 129 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.⁹²

Negativní podmínkou, kterou zákon ohledně objektivní arbitrability stanoví je, že se nesmí jednat o spor vzniklý v souvislosti s výkonem rozhodnutí a incidenční spor. S účinností od 1. prosince 2016 nemohou být v rozhodčím řízení projednány ani spory vzniklé ze smluv, které se spotřebitelem uzavírá podnikatel, a to v důsledku přijetí novely zákona č. 258/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o spotřebitelském úvěru. Tyto spory mohou být projednány výlučně před obecnými soudy. Výše uvedené zákonné znaky vymezující objektivní arbitrabilitu jsou podrobně rozebrány níže.

Pokud se jedná o pojem majetkového sporu, je nutné se zabývat otázkou, co přesně zákon o rozhodčím řízení a zejména soudní praxe považuje za spor jako takový. Pojem sporu je nutno vykládat jak ve smyslu faktickém, tak ve smyslu procesním, přičemž podrobný výklad těchto dvou nahlížení na spor byl již vyložen v kapitole 1.2 této diplomové práce. Rozlišování sporu ve smyslu faktickém a ve smyslu procesním je důležité zejména pro vymezení časových úseků, v rámci nichž lze uzavřít rozhodčí smlouvu jako smlouvu o rozhodci dle ustanovení § 2 odst. 3 ZRŘ. Dále je důležité rozlišovat pojmy sporné řízení a řízení, o nichž lze uzavřít smír, neboť ne ve všech sporných řízení lze uzavřít smír, ale lze říci, že všechna řízení, o nichž lze uzavřít smír, jsou řízení sporná. Sporné řízení je tak pojem širší, než řízení, v nichž lze uzavřít smír.⁹³

Co se týče nesporných řízení, nejčastěji se jedná o řízení, která mohou být zahájena i bez návrhu, tedy z úřední povinnosti. U nesporných řízení se rovněž uplatňuje zásada vyšetřovací.⁹⁴ Nelze však obecně říci, že veškerá nesporná řízení nejsou arbitrabilní, neboť v konkrétním případě nestačí určit povahu řízení, ale vždy je nutné zkoumat také povahu samotného nároku.

Nejvyšší soud judikoval, že rozhodčí doložka může být sjednána rovněž ve smlouvě o převodu obchodního podílu, byť se jedná o nesporné řízení: „[...] *pro posouzení této otázky je rozhodná povaha uplatněného nároku (srov. § 99 odst. 1 o. s. ř.), nikoliv obecná povaha řízení jako takového; jinak řečeno, povaha řízení (tj. zda jde o tzv. řízení sporné či řízení*

⁹¹ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 105.

⁹² HORÁK, Pavel. Objektivní arbitrabilita – možnosti rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 9/2018, s. 23.

⁹³ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 103-215.

⁹⁴ HORÁK, Pavel. Objektivní arbitrabilita – možnosti rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 9/2018, s. 23.

nesporné), není sama o sobě pro závěr o arbitrabilitě věci nijak určující.“ V předmětné věci tak Nejvyšší soud dospěl k závěru, že i ve smlouvě o převodu obchodního podílu je možné sjednat rozhodčí doložku, neboť předmětem řízení je majetkový nárok, na který hmotněprávní úprava nemá vliv.⁹⁵

Obdobný závěr Nejvyšší soud přijal rovněž ve svých dalších rozhodnutích, když uvedl, že i ve věci nároku na výplatu podílu na zisku lze platně uzavřít rozhodčí smlouvu, neboť jsou splněny veškeré zákonné předpoklady k tomu, aby spor byl arbitrabilní, a to včetně podmínky možného uzavření smíru. Nejvyšší soud konstatoval, že pro možnost uzavření smíru v dané věci je mimo jiné třeba, aby strany měly možnost dispozitivní úpravy v předmětné věci. S ohledem na to, že úprava rozdělení zisku a ztrát ve společnosti je dispozitivní, když je stranám dána možnost odchýlit se od zákonné úpravy, přičemž se nejedná ani o statusovou věc nebo o věc, u níž lze řízení zahájit i bez návrhu, tak není důvod, aby daná věc nemohla být předmětem rozhodčího řízení.⁹⁶ Z důvodů výše uvedených se tak již v současné době nelze ztotožnit s názorem, že pokud lze dospět k závěru, že se jedná v konkrétním případě o nesporné řízení, automaticky to vede k tomu, že by daná věc nemohla být předmětem rozhodčího řízení, a nebylo by tedy nutné zkoumat další podmínky arbitrability.⁹⁷

Naopak lze souhlasit s názorem, že pro posouzení objektivní arbitrability je určující možnost uzavření smíru, neboť právě tato je rovněž jednou z podmínek arbitrability nároku.⁹⁸ Nejvyšší soud však připomíná, že nedostatek arbitrability bude dán jen u těch sporů, u kterých samotná povaha věci nedovoluje uzavřít smír, neboť skutečnost, zda by v daném případě smír skutečně byl nebo nebyl schválen, není pro posouzení arbitrability rozhodující.⁹⁹ Podle konstantní judikatury Nejvyššího soudu lze smír platně uzavřít také ve věci týkající se určení existence či neexistence práva nebo právního vztahu¹⁰⁰ či například u vyklizení nemovitosti.¹⁰¹

Hojně diskutovanou otázkou je také samotný výklad majetkového sporu, který je s ohledem na absenci výslovné definice pojmu majetkových vztahů, právní naukou vykládán poměrně široce.¹⁰² Například Forejt, A. definuje majetkové spory jako spory, jejichž výsledek

⁹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2014, sp. zn. 29 Cdo 2648/2013.

⁹⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 11. července 2017, sp. zn. 23 Cdo 1782/2017.

⁹⁷ Tento názor zastával např. BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 112-113.

⁹⁸ BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 112. Dále také Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. června 2007, sp. zn. 32 Odo 181/2006.

⁹⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005.

¹⁰⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. července 2007, sp. zn. 26 Odo 353/2006. Dále také např. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. ledna 2006, sp. zn. 30 Cdo 641/2005.

¹⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2010, sp. zn. 20 Cdo 476/2009. Dále také Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. října 2000, sp. zn. 20 Cdo 2312/2000.

¹⁰² BĚLOHLÁVEK: *Zákon o rozhodčím řízení ...*, s. 117-118.

se projeví v majetkové sféře účastníků.¹⁰³ Lze se ale také setkat s názorem, že majetkovými spory jsou „všechny spory, jejichž předmětem je majetek nebo jejichž předmět lze vyjádřit v majetkových hodnotách, zejména v penězích.“¹⁰⁴

Pokud se jedná o výklad majetkového sporu a vztahů majetkové povahy obecně z pohledu soudní praxe, pak je v první řadě na místě uvést názor prezentovaný Vrchním soudem v Praze, který konstatoval, že majetkovým sporem „je nutno rozumět nejen spor o majetkové plnění, tj. plnění ocenitelné v penězích, ale také např. i návrh na určení existence či neexistence práva na takovéto plnění.“¹⁰⁵ Dle Nejvyššího soudu je pak majetkovým sporem také spor týkající se zástavního práva a spor týkající se uznání závazku¹⁰⁶ či spor o vypořádání společného jmění manželů. Nejvyšší soud judikoval, že nebude-li spor o vypořádání společného jmění manželů sporem vzniklým v souvislosti s výkonem rozhodnutí nebo incidenčním sporem, bude jej možno projednat a rozhodnout v rozhodčím řízení, přičemž zde vydaný rozhodčí nález bude mít účinky pravomocného rozhodnutí.¹⁰⁷

Konečně, jak již bylo pojednáno již v kapitole 1.4 této diplomové práce, tak rozhodčí smlouva může být platně uzavřena také ohledně sporu o zaplacení směnky¹⁰⁸ Rozhodce však není oprávněn rozhodnout ve formě směnečného platebního rozkazu.¹⁰⁹

V poslední době je rovněž hojně diskutovaným tématem otázka arbitrability pracovněprávních sporů. Ačkoliv se v Poslanecké sněmovně projednával v roce 2013 návrh novely zákoníku práce, na základě které by byl do zákoníku práce vložen nový § 3a, který by zcela vyloučil možnost projednání pracovněprávních sporů v rozhodčím řízení, neboť by stanovil výlučnou pravomoc obecných soudů¹¹⁰, tak tento návrh nebyl přijat a zákoník práce tak v současné době nevyklučuje možnost projednání pracovněprávních sporů v rozhodčím řízení. Aby však pracovněprávní spory mohly být předmětem rozhodčího řízení, musí splňovat veškerá kritéria objektivní arbitrability a musí se mimo jiné jednat o majetkové spory, u nichž lze uzavřít smír. Převládajícím názorem je ten, že arbitrabilní jsou například spory týkající se nároku zaměstnance na zaplacení mzdy, náhradu škody vůči zaměstnavateli

¹⁰³ FOREJT, Alois. *Řešení sporů v rozhodčím řízení*. Praha: Prospektrum, 1995, s. 11.

¹⁰⁴ MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka, STEINER, Vilém a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, s. 12. Dále také RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 33.

¹⁰⁵ Usnesení Vrchního soudu v Praze z 15. listopadu 1995, 10 Cmo 414/95.

¹⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. dubna 2017, sp. zn. 23 Cdo 2741/2016.

¹⁰⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 2016, sen. zn. 29 ICdo 11/2014.

¹⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 29 Cdo 3613/2009.

¹⁰⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2011, sp. zn. 29 Cdo 1130/2011.

¹¹⁰ JENERÁL, Jaroslav. *Rozhodčí doložka v pracovněprávních vztazích* [online]. epravo.cz, 23. 5. 2013 [cit. 15. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-dolozka-v-pracovnepravnich-vztazich-91041.html?mail>>.

nebo odstupné. Naopak arbitrabilní nejsou spory týkající se platnosti a neplatnosti rozvázání pracovního poměru, neboť zde je třeba trvat na zvýšené ochraně zaměstnance, a proto je otázka platnosti či neplatnosti rozvázání pracovního poměru ponechána výlučně obecným soudům.¹¹¹ Nicméně v případě, že by soud v daném případě rozhodl o platnosti či neplatnosti rozvázání pracovního poměru, stranám nic nebrání v tom, aby ohledně majetkového nároku, který v důsledku neplatného rozvázání pracovního poměru vznikl, uzavřely rozhodčí doložku.¹¹²

Rozhodčí doložku může obsahovat také přepravní smlouva uzavřená podle Úmluvy CMR, avšak pouze za podmínky, že doložka předpokládá, že rozhodčí soud bude postupovat výlučně podle Úmluvy CMR, neboť podle čl. 41 odst. 1 věty první Úmluvy CMR platí, že veškerá ujednání, která se od této Úmluvy přímo či nepřímo odchyľují, budou s výjimkou čl. 40 Úmluvy CMR neplatná a právně neúčinná.¹¹³ Vzhledem k tomu, že neplatnost právního úkonu podle čl. 41 Úmluvy CMR je neplatností absolutní, měly by soudy z úřední povinnosti posuzovat, zda daná rozhodčí doložka splňuje, kromě jiného, požadavky stanovené v čl. 33 Úmluvy CMR.¹¹⁴

Nejvyšší soud dospěl rovněž k závěru, že v rozhodčím řízení nepochybně mohou být rozhodovány též spory z poskytování investičních služeb, neboť samotný zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, toto řešení předpokládá, když výslovně umožňuje organizátorovi regulovaného trhu zřídit stálý rozhodčí soud. Podmínky pro určení rozhodce nebo stálého rozhodčího soudu se budou řídit ZRR.¹¹⁵

Z výše uvedeného je tak více než patrné, že česká právní úprava s ohledem na negativní podmínky objektivní arbitrability, mnoho případů vylučuje z možnosti projednání v rozhodčím řízení. Oproti tomu mezinárodní trend, co se objektivní arbitrability týče, je spíše nastaven tak, aby smluvní strany co nejméně omezoval, a proto pokud se jedná o majetkové spory, je zde snaha ponechat veškeré majetkové spory arbitrabilní, přičemž omezení budou uplatňována spíše u sporů nemajetkových.¹¹⁶ Otázkou však je, zda se česká právní úprava v tomto ohledu ubírá správným směrem. Na jednu stranu je pochopitelné, že právní řád je veden snahou chránit spotřebitele, nicméně na zvážení je, zda by ochrana měla být natolik

¹¹¹ PICHRT, Jan. Alternativní způsoby řešení sporů v pracovněprávních vztazích – minulost, současnost a budoucnost. *Právní rozhledy* 21/2013, s. 725. Shodně též BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Arbitrabilita pracovněprávních sporů. *Bulletin advokacie* 9/2007, s. 23.

¹¹² BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Arbitrabilita pracovněprávních sporů. *Bulletin advokacie* 9/2007, s. 23.

¹¹³ Čl. 33 a čl. 41 Úmluvy CMR.

¹¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 32 Cdo 1881/2011.

¹¹⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2016, sp. zn. 23 Cdo 3439/2014.

¹¹⁶ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Arbitration law and practice in the Czech republic with Regard to the Arbitration Law in Slovakia*. Praha: Linde, 2016, s. 37.

invazivní, že spotřebiteli bude i proti jeho vůli znemožněno projednat spor s podnikatelem v rozhodčím řízení. V tomto případě se domnívám, že s ohledem na zásadu autonomie vůle, jakožto jednu ze základních zásad soukromého práva, je právní úprava vylučující projednání spotřebitelských sporů v rozhodčím řízení nepřiměřená a jde zcela proti smyslu zmíněné zásady autonomie vůle.

Za situace, kdy je spotřebitel osobou, která je objektivně schopná posoudit riziko a zvážit výhody možného uzavření rozhodčí smlouvy, přičemž se nejedná o osobu, která by byla například omezena ve svéprávnosti, nevidím důvod, proč by takový člověk nemohl uzavřít rozhodčí smlouvu a rovněž využít výhod, které rozhodčí řízení nabízí. I přesto, že je cílem ochrana spotřebitele, lze jej chránit i méně invazivními prostředky, a to například jednotlivými ochrannými omezeními při sjednávání rozhodčí smlouvy a výběru rozhodce. Tak už tomu ostatně bylo před novelou provedenou v roce 2016. Před účinností této novely byla ochrana spotřebitele zajištěna zákonem vymezenými ochrannými podmínkami, a to například povinností podnikatele vysvětlit spotřebiteli následky sjednání rozhodčí doložky, samostatné sjednání rozhodčí smlouvy odděleně od podmínek, kterými se řídí smlouva hlavní, apod.¹¹⁷

2.3 Subjektivní arbitrabilita

Subjektivní arbitrabilitu lze vymezit jako stav, kdy je daný spor objektivně arbitrabilní a zákon tedy umožňuje danou věc projednat a rozhodnout v rozhodčím řízení, avšak smluvní strany si předmět smlouvy v souladu se zásadou autonomie vůle samy zúží. Pojem subjektivní arbitrability však z pohledu zahraniční literatury bývá pojímán rovněž jako způsobilost samotného subjektu k uzavření rozhodčí smlouvy. Jako příklad výše uvedeného smluvního zúžení objektivní arbitrability lze uvést následující formulaci, kterou uvádí Rozehnalová, N.: „*Veškeré spory týkající se nároků z neplnění této kupní smlouvy budou řešeny u rozhodčího soudu [...]*“¹¹⁸

Lze tedy říci, že zatímco objektivní arbitrabilita je dána konkrétním právním řádem, tak subjektivní arbitrabilita je dána vůlí stran, které si zúží dle své vůle předmět rozhodčího řízení.¹¹⁹ Horák, P. o subjektivní arbitrabilitě hovoří v případě vymezení arbitrability ve vztahu ke konkrétním osobám. Podle něho lze v českém pojetí subjektivní arbitrabilitu spatřovat například v nemožnosti vedení rozhodčího řízení ve věcech spotřebitelských, a to

¹¹⁷ Viz ustanovení § 3 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů ve znění účinném do 30. 11. 2016.

¹¹⁸ ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení v ...*, s. 144.

¹¹⁹ RŮŽIČKA: *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem...*, s. 32.

právě s ohledem na posuzování spotřebitele jako zvláštního subjektu. K tomuto vymezení Horák, P. dále uvádí rovněž sporné otázky v rámci uzavírání rozhodčích smluv ve věcech pracovněprávních.¹²⁰

Subjektivní arbitrabilitu je důležité odlišovat od objektivní arbitrability. Jedním ze zásadních důvodů je, že arbitrabilita objektivní by měla být rozhodci a případně pak obecným soudem posuzována a hodnocena z moci úřední, kdežto arbitrabilita subjektivní jen na základě námitky účastníka ohledně nedostatku pravomoci rozhodce. Pokud totiž nebude účastníkem tato námitka vznesena, zpravidla dojde k fikci vzniku subjektivní arbitrability.¹²¹

Na základě výše uvedeného lze uzavřít, že subjektivní arbitrabilita je užší než arbitrabilita objektivní, a to z toho důvodu, že možnost stran určit, které spory budou předmětem rozhodčího řízení a které ne se bude muset vždy pohybovat v mezích objektivní arbitrability.¹²² Tato právní úprava je podle mého názoru racionální, neboť je žádoucí, aby strany byly povinny při sjednávání rozhodčích smluv respektovat zákonem daná pravidla plynoucí z objektivní arbitrability, která jsou však nastavena poměrně přísně.

¹²⁰ HORÁK, Pavel. Objektivní arbitrabilita – možnosti rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 9/2018, s. 23.

¹²¹ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Arbitrabilita pracovněprávních sporů. *Bulletin advokacie* 9/2007, s. 23.

¹²² ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení v ...*, s. 145.

3 Neplatnost rozhodčí smlouvy

3.1 Obecně k neplatnosti rozhodčí smlouvy

Problematika platnosti a neplatnosti rozhodčích smluv je v současné době hojně diskutovaným tématem. Otázka platnosti nebo neplatnosti má rovněž značný přesah také na mezinárodní úroveň. Ačkoliv existuje mnoho doktrinárních a soudních názorů, dle nichž by tzv. patologické rozhodčí doložky¹²³ měly být i přes svou neplatnost chráněny, existující mezinárodní normy bývají vykládány tak, že zneplatňují chybné rozhodčí smlouvy.¹²⁴

Předtím, než se přikročí k samotnému posuzování platnosti rozhodčí smlouvy, je důležité připomenout akcesorickou a autonomní povahu rozhodčí smlouvy, která je rozebrána v kapitole 1.1 této práce. Autonomní povaha rozhodčí smlouvy znamená, že rozhodčí smlouva nesdílí stejný právní osud, jako hlavní smlouva, neboť plní jen akcesorickou funkci ve vztahu k hlavnímu závazku. Důsledkem autonomní povahy rozhodčí smlouvy mimo jiné je, že právní vztahy vznikající z platně uzavřené rozhodčí smlouvy, mají akcesorickou povahu k hlavnímu smluvnímu vztahu a uzavřená rozhodčí smlouva automaticky nenásleduje právní osud hlavního smluvního závazku. V důsledku toho je nezbytné rozhodčí smlouvu posuzovat odděleně od hlavního závazku, a to včetně otázky platnosti rozhodčí smlouvy.¹²⁵ Samotná neplatnost smlouvy hlavní nemusí znamenat neplatnost rozhodčí doložky v případě, že se důvod neplatnosti na rozhodčí doložku nevztahuje.¹²⁶ V této věci však nelze opomenout názor Nejvyššího soudu, dle něhož „není vyloučeno, aby se otázka platnosti „hlavní“ [...] smlouvy stala významnou pro hodnocení i na ni navazující rozhodčí smlouvy, a to s tím rozhodným směřováním, jímž je posouzení, zda vzhledem k jejímu obsahu a procesu jejího sjednání byla

¹²³ Patologické rozhodčí doložky obsahují ustanovení, která jsou způsobilá narušit průběh rozhodčího řízení. Může se jednat například o neurčitý projev obsahu rozhodčí smlouvy. – viz Fiala J. a kol., *Občanské právo hmotné*. Brno: Masarykova univerzita, Doplněk, 1993, s. 36 in ROZEHNAL, Tomáš. *Rozhodčí smlouva základ pro založení pravomoci/příslušnosti rozhodců* [online]. Brno, 2007 [cit. 21. 7. 2019]. Dostupné z: <<https://is.muni.cz/th/g8r3e/>>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Jaruška Stavinohová.

¹²⁴ PIERHUROVIČA, Liene. The European Convention on International Commercial Arbitration as a Standard for Repairing Defective Arbitration Clauses. In BĚLOHLÁVEK, J. Alexander, ROZEHNALOVÁ, Naděžda (ed). *Czech Yearbook of International Law- Application and Interpretation of International Treaties*, 2017, s. 261 – 279.

¹²⁵ HOSKING, J. M. The Third Party Non-Signatory's Ability to Compel International Commercial Arbitration: Doing Justice without Destroying Consent. *Pepperdine Dispute resolution Law Journal*, č. 4/2002, s. 476. In DOBIÁŠ, Petr a kol. *Současné trendy řešení sporů v rozhodčím řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 164. Dále DRLIČKOVÁ, Klára. *Vliv legis arbitri na uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 48.

¹²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005.

*dána pravomoc rozhodce k vydání vykonávaného rozhodčího nálezu. I přesto, že neplatnost smlouvy hlavní sama o sobě nezpůsobuje neplatnost smlouvy rozhodčí [...] a ani neplatnost rozhodčí smlouvy není v daném případě odvoditelná ze samotného jejího obsahu, nelze opomenout uvážit, zda obojí ve svém celku (jak obsahovém, tak procedurálním) není postiženo kolizí se zde rozhodnými „dobrými mravy“.*¹²⁷

Platnost rozhodčí smlouvy nebo dokonce její existence může být zpochybněna buď přímo v rozhodčím řízení, anebo v řízení před obecným soudem. V rámci rozhodčího řízení může dojít ke zpochybnění platnosti či existence rozhodčí smlouvy, a to za prvé z důvodu nemožnosti uzavřít v dané věci platnou rozhodčí smlouvy, přičemž tuto skutečnost lze v souladu s ustanovením § 15 odst. 2 ZRŘ namítat kdykoliv během rozhodčího řízení, a za druhé z jiných důvodů, kdy lze vznést námitku nejpozději při prvním úkonu ve věci samé ve smyslu ustanovení § 15 odst. 2 ZRŘ a § 33 ZRŘ.

Pokud se jedná o řešení neplatnosti rozhodčí smlouvy v řízení před obecnými soudy, lze postupovat podle ustanovení § 106 OSŘ, kdy bude námitka neplatnosti rozhodčí smlouvy vznesena u obecného soudu, nebo podáním žaloby na určení neplatnosti rozhodčí smlouvy. Otázkou však je, jak moc je institut určovací žaloby na neplatnost rozhodčí smlouvy využitelný pro praxi, když v případě, kdy bude věc projednána v rozhodčím řízení, kde rozhodci vydají rozhodčí nálezu, který může některá ze stran napadnout žalobou na zrušení rozhodčího nálezu právě z důvodu tvrzené neplatnosti rozhodčí smlouvy.¹²⁸ K podmínce existence naléhavého právního zájmu u žaloby na určení neplatnosti rozhodčí doložky se vyslovil také Nejvyšší soud, který výslovně judikoval, že pokud již je vydán rozhodčí nálezu, nelze se domáhat neplatnosti rozhodčí smlouvy určovací žalobou podle ustanovení § 80 OSŘ, neboť v daném případě není dán zákonem požadovaný naléhavý právní zájem. V takovém případě je nutno využít institut žaloby na zrušení rozhodčího nálezu podle ustanovení § 31 ZRŘ.¹²⁹ Obdobně Nejvyšší soud rozhodl také v případě, kdy byla žalobcem podána žaloba na určení neplatnosti rozhodčí smlouvy dne 5. října 2015, tedy po zahájení rozhodčího řízení, přičemž rozhodčí nálezu byl vydán 2. listopadu 2015. Zde Nejvyšší soud dospěl k závěru, že měl být využit postup dle ustanovení § 31 ZRŘ, neboť ani v tomto případě není dán naléhavý právní zájem.¹³⁰

¹²⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2018, sp. zn. 20 Cdo 2841/2018.

¹²⁸ ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení v ...*, s. 198 - 199.

¹²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. února 2012, sp. zn. 23 Cdo 833/2011. Obdobně též například Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. května 2012, sp. zn. 23 Cdo 1219/2012.

¹³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. září 2018, sp. zn. 23 Cdo 3153/2018.

Nastane-li první z výše nastíněných situací, tj. že strany uzavřou neplatnou rozhodčí smlouvu a následně dojde k zahájení rozhodčího řízení, přičemž rozhodce vysloví nedostatek pravomoci k projednání a rozhodnutí dané věci z důvodu neplatnosti rozhodčí smlouvy, je na místě rozhodčí řízení zastavit. Tuto problematiku ostatně řešil Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 12. února 2018, sp. zn. 23 Cdo 4461/2017, kde si smluvní strany v rámci smlouvy o dílo sjednaly v roce 2012 rozhodčí doložku, která byla s ohledem na svou spotřebitelskou povahu neplatná.¹³¹ Žalobkyně následně podala žalobu o zaplacení k rozhodčímu soudu. Rozhodce však z důvodu neplatnosti rozhodčí smlouvy vydal usnesení, kterým rozhodl, že v dané věci není dána pravomoc rozhodčího soudu, a proto rozhodčí řízení podle § 25 odst. 2 Řádu Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (dále jen „Řád“) zastavil. Současně s tímto usnesením rozhodl o tom, že zaplacený poplatek za rozhodčí řízení se dle § 48 odst. 9 Řádu nevrací. Žalobkyně však požadovala navrácení zaplaceného poplatku, přičemž jejím hlavním argumentem bylo tvrzení, že z důvodu neplatnosti rozhodčí smlouvy rozhodčí řízení vůbec nemohlo být zahájeno, neboť nebyla dána pravomoc rozhodčího soudu. Nejvyšší soud nicméně argumentaci dovolatelky nepřisvědčil a odkázal na ustanovení § 15 odst. 1 ZRŘ, dle něhož v případě, že rozhodce zjistí, že není dána jeho pravomoc, řízení usnesením zastaví. Ze zákona tak výslovně plyne, že i když není pravomoc rozhodce dána, tak mohlo být řízení zahájeno, avšak bude na místě jej zastavit. Tím, že dovolatelka podala návrh na zahájení rozhodčího řízení u stálého rozhodčího soudu, podřídila se pravidlům vydaným tímto rozhodčím soudem, a musela tak respektovat, že podle těchto pravidel se zaplacený poplatek nevrací.

V případě, že bude neplatnost rozhodčí smlouvy posuzována nikoliv v rozhodčím řízení, ale před obecným soudem za situace, kdy se jedna ze stran sporu obrátí na soud právě z důvodu tvrzené neplatnosti rozhodčí smlouvy, je třeba, aby neplatnost rozhodčí smlouvy byla podrobena řádnému zkoumání. Sám Ústavní soud opakovaně judikoval, že soudům nepřísluší pouze obecné a formální posouzení platnosti uzavřené rozhodčí smlouvy, nýbrž jsou povinny posoudit každý individuální případ komplexně a přitom přihlížet ke všem okolnostem případu. Ústavní soud k tomu uvádí, že: *„Jestliže konkrétní okolnosti signalizují, že ze strany poskytovatele půjčky dochází k uzavírání řady sice formálně právně bezvadných právních úkonů, které však v jejich vzájemné souvislosti a s ohledem na časovou návaznost*

¹³¹ V době, kdy si strany rozhodčí doložky sjednaly, bylo ještě možné, aby podnikatel uzavřel se spotřebitelem rozhodčí smlouvu, avšak na takovou rozhodčí smlouvu byly kladeny zvýšené a přísnější požadavky, než na rozhodčí smlouvu uzavíranou mezi podnikateli.

*fakticky vedou ke ztížení či dokonce upření práva druhého účastníka smluv na řádnou a efektivní soudní obranu, je nezbytné poskytnout účastníkovi řízení právo na přístup k soudu a právo na spravedlivý (řádny) proces. Pokud civilní soudy při posuzování platnosti rozhodčí doložky postupovaly čistě formálně a dospěly k závěru, že není dána pravomoc soudu k projednání věci, porušily právo stěžovatelky na spravedlivý (řádny) proces.*¹³²

Obdobný závěr Ústavní soud přijal rovněž ve svých dalších rozhodnutích, kde vyslovil, že: „*poskytovatel úvěru, kdy dlužník je v postavení spotřebitele, má jednoznačnou povinnost prověřit spotřebitelovu schopnost plánovaný úvěr splatit*“, přičemž v případě, že této povinnosti poskytovatel úvěru nedostojí, může dojít k zastavení exekuce, neboť dle Ústavního soudu „*posouzení rozpornosti úvěrové smlouvy s dobrými mravy (a na ni navazující eventuální rozhodnutí soudu o zastavení exekuce) nemůže vycházet jen z "objektivizovaného" hodnocení jednotlivých parametrů takové úvěrové smlouvy.*“¹³³ Otázkou však je, do jaké míry bude v rámci rozhodčího řízení toto rozhodnutí použitelné do budoucna, když dle aktuálně platné právní úpravy spory mezi podnikatelem a spotřebitelem nejsou arbitrabilní.

3.2 Neplatnost rozhodčí smlouvy z důvodu netransparentního výběru rozhodce

Jak již bylo uvedeno v kapitole 1.3, součástí rozhodčí smlouvy může být také ujednání stran o způsobu určení rozhodce, výběr konkrétního rozhodce nebo způsob výběru a určení počtu rozhodců (§ 7 ZRŘ). Zákon stranám rovněž dává možnost určit rozhodce i způsobem uvedeným v pravidlech pro rozhodčí řízení, které musí být k rozhodčí smlouvě přiloženy (§ 19 odst. 4 ZRŘ). Ač se toto ustanovení na první pohled nezdá nikterak problematické, v praxi jeho interpretace a následná aplikace způsobila značné problémy.

Zásadním pochybením, kterého se strany při sjednávání rozhodčích smluv hojně dopouštěly, bylo netransparentní určení rozhodce, které má za následek neplatnost rozhodčí smlouvy. Jak již bylo výše uvedeno, strany mohou osobu rozhodce určit buď samy přímým ujednáním ve smlouvě, postupem dle pravidel rozhodčího řízení (§ 19 ZRŘ) nebo prostřednictvím třetí osoby (tzv. appointing authority). Třetí osoba, která by rozhodce měla určit, však musí být na stranách sporu nezávislá, aby byl zajištěn princip rovnosti stran. Pokud by výběr rozhodce provedla osoba, která nesplňuje právě požadavek nezávislosti a

¹³² Nález Ústavního soudu ze dne 4. června 2014, sp. zn. IV. ÚS 3402/13.

¹³³ Nález Ústavního soudu ze dne 26. února 2019, sp. zn. III. ÚS 4129/18.

neustrannosti, výběr rozhodce by nebyl transparentní, a nedostál by tak požadavkům kladeným zákonem.¹³⁴

V případě, že by strany jako třetí osobu, která má provést výběr rozhodce, určily právnickou osobu, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, když se jedná o právnickou osobu, která provádí jmenování rozhodců ze seznamu osob, se kterými spolupracuje, přičemž činnost těchto osob navíc sama administrativně a organizačně zajišťuje, nebyl by určený rozhodce stanoven transparentním způsobem a jeho určení by bylo neplatné. Tento závěr judikoval Nejvyšší soud v mnoha svých rozhodnutích, kde mimo jiné uvedl: *„Protože zákon nestanoví pro tzv. appointing authority žádná omezení, lze uzavřít, že se může jednat jak o osoby fyzické, tak o osoby právnické. Nelze však považovat za nezávislé třetí osoby tzv. arbitrážní centra, což jsou obvykle právnické osoby, které nejsou stálými rozhodčími soudy, jež se zabývají organizováním rozhodčího řízení ad hoc, mají z této činnosti ekonomický prospěch a jako rozhodce jmenují opakovaně osoby, s nimiž mají dlouhodobé vztahy a poskytují jim při jejich rozhodovací činnosti servis. Obvykle jsou přitom navázány na podnikatele (jejich právní zástupce), kteří jim fakticky dávají práci tím, že do svých smluv začleňují rozhodčí doložky, v nichž pověřují rovněž opakovaně tuto právnickou osobu výběrem rozhodce.“*¹³⁵

S tímto závěrem Nejvyššího soudu se však neztotožňuje například Sokol, T., neboť podle něho není důvod k tomu, aby byli svobodní jedinci proti své vůli omezováni ve způsobu výběru rozhodce, na kterém se shodnou a který po zvážení veškerých okolností, považují za vhodný.¹³⁶ S tímto názorem se plně ztotožňuji, neboť jak jsem již naznačila výše, nevidím racionální důvod pro omezování autonomie vůle smluvních stran, které se jeví zcela nadbytečné. Myslím si totiž, že pokud jsou strany způsobilé sjednat rozhodčí smlouvu, jistě budou způsobilé také zvážit následky, které s sebou jednotlivé způsoby výběru rozhodce nesou.

V souvislosti s neplatností rozhodčí smlouvy z důvodu netransparentního výběru rozhodce je nutno upozornit na náleží Ústavního soudu ze dne 8. ledna 2019, sp. zn. III. ÚS 1336/18. V předmětném rozhodnutí Ústavní soud posuzoval situaci, kdy smluvní strany uzavřely rozhodčí doložku, na základě níž měl spor rozhodnout konkrétně jmenovitě určený rozhodce a pouze v případě, že by tento rozhodce předmětný spor nemohl rozhodnout, si strany sjednaly, že bude rozhodce vybrán stěžovatelkou ze seznamu rozhodců vedeného při

¹³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2015, sp. zn. 26 Cdo 3662/2014.

¹³⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2015, sp. zn. 26 Cdo 3662/2014.

¹³⁶ SOKOL, Tomáš. Konstituování rozhodčího fóra. *Bulletin advokacie* 9/2018, s. 32

České leasingové a finanční asociaci. I přesto, že spor nakonec rozhodl původně zvolený rozhodce, obecné soudy posoudily sjednanou rozhodčí doložku za neplatnou jako celek, neboť uvedly, že platnost rozhodčí doložky je třeba posuzovat komplexně, a jelikož druhý (náhradní) způsob určení rozhodce byl neplatný z důvodu netransparentního výběru rozhodce, je neplatná celá rozhodčí doložka. Ústavní soud nicméně názor obecných soudů a Nejvyššího soudu vyslovený např. v usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2012 sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, že přijetím názoru o částečné neplatnosti rozhodčí doložky by byla vnesena nejistota do právních vztahů mezi účastníky řízení, odmítl. Následně Ústavní soud připomněl, že je třeba respektovat a chránit vůli stran v nejvyšší možné míře a do právních vztahů účastníků zasahovat jen v nejnútnejších případech.

Obdobný závěr se uplatní také v případě, že si strany v rozhodčí smlouvě sjednají neplatně způsob určení nákladů řízení. V takové situaci neplatnost ujednání týkajícího se nákladů řízení nezpůsobuje automaticky neplatnost rozhodčí smlouvy jako celku.¹³⁷

Od výše uvedeného netransparentního výběru rozhodce je nezbytné rozlišovat situaci, kdy strany v rozhodčí smlouvě jmenovitě určí tři rozhodce s tím, že rozhodce vybere ten, kdo bude podávat rozhodčí žalobu. Sjednání rozhodčí doložky takového znění je platným ujednáním o rozhodci ad hoc a nelze namítat netransparentní způsob určení rozhodce či nepřiměřenou a zneužívající povahu.¹³⁸ Rovněž sjednání tzv. alternativní rozhodčí doložky, která dává straně žalující možnost výběru, zda žalobu podá k obecnému soudu nebo zahájí rozhodčí řízení, není neplatnou a její sjednání je zcela na vůli stran.¹³⁹ Pokud by však rozhodce měla jmenovat ta ze smluvních stran, která bude v řízení vystupovat na straně žalobce, aniž by byl předem určen jmenovitý okruh rozhodců, z nichž může žalující strana konečného rozhodce vybrat, nebude tento způsob výběru rozhodce transparentní, neboť výběr rozhodce nemůže být zcela volně ponechán v dispozici jedné ze stran.¹⁴⁰

3.3 Posuzování platnosti rozhodčích smluv z pohledu judikatury

Judikatura kromě ujednání způsobujících neplatnost rozhodčích smluv vymezuje také ujednání, která neplatnost nezpůsobují. Neplatnost rozhodčí smlouvy nezpůsobuje například ani fakt, že rozhodčí smlouva byla stranami sjednána s úmyslem vyvést majetek mimo dosah

¹³⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2016, sp. zn. 33 Cdo 692/2015.

¹³⁸ Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. prosince 2012, sp. zn. IV. ÚS 1281/12. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2014, sp. zn. 33 Cdo 1616/2014.

¹³⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 2016, sp. zn. 33 Cdo 1546/2016.

¹⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. ledna. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3085/2014.

věřitelů jedné z nich.¹⁴¹ Nejvyšší soud řešil situaci, kdy dárkyně uzavřela se svou sestrou, jež se později stala dlužnicí v insolvenčním řízení, darovací smlouvu ke sporným podílům na nemovitostech. Vlastnické právo obdarované bylo vloženo do katastru nemovitostí. Dárkyně následně vyzvala obdarovanou k vrácení daru pro hrubé porušení dobrých mravů, avšak obdarovaná ji dar odmítla vrátit. Dárkyně poté podala žalobu na vrácení daru a žádala, aby spor byl rozhodnut rozhodcem F. B. Dárkyně a obdarovaná spolu uzavřely smlouvu o rozhodci a rozhodcem jmenovaly právě rozhodce F. B, který vydal rozhodčí nález, dle něhož byla vlastníkem sporných podílů na nemovitosti dárkyně. Rozhodčí nález se stal pravomocným a vykonatelným dnem jeho vydání, tedy dne 5. 12. 2008. Dne 24. 9. 2009 bylo zahájeno insolvenční řízení a na majetek obdarované/dlužnice byl prohlášen konkurs. Insolvenční správce předmětný rozhodčí nález považoval za absolutně neplatný, neboť účelem celého rozhodčího řízení mělo být vyvedení předmětné nemovitosti z majetku obdarované/dlužnice, aby byl tento majetek ochráněn před jejími věřiteli a následnou exekucí. O nepoctivém úmyslu obdarované, když s realizací tohoto záměru jí měla pomoci právě dárkyně, která rozhodčí žalobu podala, svědčil zejména fakt, že se dárkyně v rámci probíhajícího řízení nikterak nebránila, tvrzení dárkyně nerozporovala a navíc se vzdala předem možnosti opravného prostředku. Nejvyšší soud však v dané věci jednoznačně uzavřel, že daný rozhodčí nález není neplatný ani nicotný, neboť přenesení pravomoci na rozhodce se nepříčí dobrým mravům, a to ani v případě, že úmyslem stran bylo vyvést majetek mimo dosah věřitelů. Tímto rozhodčím nálezením, jež před zahájením insolvenčního řízení nabylo účinků pravomocného soudního rozhodnutí, je pak insolvenční správce vázán v insolvenčním řízení.¹⁴²

Za situace, kdy by mezi stranami v řízení o žalobě na zrušení rozhodčího nálezu vyvstaly pochybnosti o platnosti rozhodčí doložky a pochybovaly by o tom, zda je v dané věci pravomoc rozhodce opravdu dána, mohou uzavřít novou dohodu o volbě rozhodce. Takto nově uzavřená dohoda o volbě rozhodce však musí být dostatečně určitá, aby z ní jednoznačně vyplývala vůle stran řešit vzniklé spory v rozhodčím řízení a aby pravomoc konkrétního rozhodce rozhodnout konkrétní spor byla z dohody o volbě rozhodce zřejmá. Pokud by nově sjednaná dohoda o volbě rozhodce nebyla dostatečně určitá, nemohla by nahradit původní rozhodčí doložku, a bylo by tak nezbytné zkoumat platnost původní rozhodčí doložky.

¹⁴¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. října 2014, sp. zn. 29 Cdo 2860/2012.

¹⁴² Tamtéž.

Otázkou možného uzavření nové rozhodčí smlouvy po vydání rozhodčího nálezu se rovněž zabýval Nejvyšší soud. V daném případě se jednalo o situaci, kdy byl vydán rozhodčí nález, který však vydal rozhodce, jenž neměl v dané věci z důvodu neplatné rozhodčí doložky pravomoc k projednání dané věci. Exekutor tak vydal usnesení, kde zamítl návrh oprávněné smluvní strany na nařízení exekuce, neboť z důvodu neplatné rozhodčí doložky nebyla dána pravomoc rozhodce a rozhodčí nález tedy nebyl způsobilým exekučním titulem. V řízení o žalobě o zrušení rozhodčího nálezu před obecným soudem však účastníci uzavřeli smír, kde opětovně založili pravomoc rozhodce v dané věci. Následně obecný soud rozhodl, že vydaný rozhodčí nález je způsobilým exekučním titulem, neboť ačkoliv původně byla rozhodčí doložka neplatná, tak smluvní strany v rámci soudem schváleného smíru během řízení o žalobě o zrušení rozhodčího nálezu, opětovně platně založily pravomoc rozhodce v dané věci. Nejvyšší soud však zdůraznil, že ač je možné, aby smluvní strany i přes původně neplatnou rozhodčí smlouvu opětovně založily pravomoc rozhodce i pro již vydaný rozhodčí nález, musí být tato dohoda natolik určitá, aby z ní jednoznačně vyplývala vůle obou smluvních stran pro založení pravomoci rozhodce v dané věci.¹⁴³

Neplatnost rozhodčí smlouvy může vzniknout také nesprávným postupem při uzavírání rozhodčí smlouvy mezi stranami. Příkladem lze uvést případ, kdy rozhodčí smlouva bude uzavřena na základě přijetí veřejné rozhodčí nabídky třetí osobou, jež není objektivně určitelná. Jak již jsem uvedla dříve, na základě veřejné rozhodčí nabídky nemůže dojít k platnému sjednání rozhodčí smlouvy mezi stranami.¹⁴⁴

3.4 Následky neplatnosti rozhodčí smlouvy

Platně uzavřená rozhodčí smlouva má pro smluvní strany hned několik zásadních dopadů. Mezi nejzásadnější jednoznačně patří derogace pravomoci obecných soudů a přenesení pravomoci k projednání a rozhodnutí věci v rozhodčím řízení. Tomu současně odpovídá také povinnost obecného soudu k včasné námitce účastníka zastavit řízení dle ustanovení § 106 OSŘ z důvodu existence platné rozhodčí smlouvy.¹⁴⁵

V případě, že však nebudou dodrženy zákonem aprobované náležitosti nezbytné k platnému uzavření rozhodčí smlouvy, bude mít neplatnost rozhodčí smlouvy hned několik následků. Důležité je však rozlišovat dvě situace, které v praxi mohou nastat. První z nich je situace, kdy rozhodčí smlouva bude shledána neplatnou a z toho důvodu bude následně

¹⁴³ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. srpna 2016, sp. zn. 20 Cdo 1095/2016.

¹⁴⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2015, sp. zn. 23 Cdo 2131/2015.

¹⁴⁵ ROZEHNALOVÁ: *Rozhodčí řízení v ...*, s. 192.

v řízení o zrušení rozhodčího nálezu zrušen také rozhodčí nález. Následkem je, že daná věc již podle ustanovení § 34 ZRŘ nebude moci být projednána v rozhodčím řízení, ale bude ji moci rozhodnout již jen obecný soud.

Druhá situace, která může nastat, je, že rozhodčí smlouva sice bude neplatná, nicméně ke zrušení rozhodčího nálezu nedojde. Nejvyšší soud však dospěl k závěru, že ačkoliv by rozhodčí smlouva obsahovala plnění, jehož platnost by s ohledem na všechny okolnosti byla sporná, tak by taková rozhodčí smlouva nemusela vždy vést ke zrušení rozhodčího nálezu, který by byl na základě takové rozhodčí smlouvy vydán. Nejvyšší soud k tomu uvádí, že: *„přisoudil-li rozhodce oprávněnému plnění, které není v rozporu s dobrými mravy, není možné, aby byl rozhodčí nález shledán nezpůsobilým exekučním titulem a exekuce byla zastavena [...]. Proto je namístě zabývat se posouzením přiměřenosti výsledku rozhodčího řízení, a to zejména mírou a zjevností rozporu rozhodcem přisouzeného plnění s dobrými mravy z pohledu hmotného práva (i s ohledem na výši smluvní pokuty, na smluvní úrok z poskytnuté částky).¹⁴⁶ Podle Nejvyššího soudu tak nelze ke zrušení rozhodčího nálezu přistupovat automaticky, když vyvstanou pochyby o platnosti přisouzeného plnění, ale až v případě, kdy by „*exekuce exekučního titulu ve formě rozhodčího nálezu, který nebyl v předepsaném nalézacím řízení zrušen, vedla k vynucení povinnosti, která je ve zcela zjevném rozporu s hmotným právem.*“¹⁴⁷*

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 31. srpna 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008 zaujal také stanovisko, že v případě, kdy by sjednaná rozhodčí smlouva byla z nějakého důvodu neplatná, byla by dána pravomoc rozhodce a žalovaný by se musel bránit žalobou na zrušení rozhodčího nálezu.¹⁴⁸ Tento názor Nejvyššího soudu **byl** nicméně **překonán** rozhodnutím Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012. Dle tohoto usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu se Nejvyšší soud „*od tohoto právního názoru odklání pro případ, kdy v řízení bylo zjištěno, že rozhodčí smlouva neobsahovala přímé určení rozhodce ad hoc, resp. konkrétní způsob jeho určení, a jen odkazovala na rozhodčí řád vydaný právníkem osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, a kdy tudíž rozhodčí nález vydal rozhodce, jenž k tomu neměl podle zákona o rozhodčím řízení pravomoc, jelikož jde právě o takovou relevantní okolnost, pro niž je provedení exekuce nepřípustné.*“¹⁴⁹ Z tohoto přelomového

¹⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2018, sp. zn. 20 Cdo 2841/2018.

¹⁴⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. srpna 2018, sp. zn. 20 Cdo 1641/2018.

¹⁴⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008.

¹⁴⁹ Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012.

rozhodnutí tak vyplývá, že pokud byl rozhodce určen na základě absolutně neplatné rozhodčí smlouvy, nemá pravomoc k vydání rozhodčího nálezu v dané věci.¹⁵⁰ Následek netransparentního výběru rozhodce tedy bude mít za následek, že ani rozhodnutí rozhodce vydané tímto rozhodcem nebude akceptovatelné, přičemž tento případný nedostatek pravomoci rozhodce je třeba zkoumat také v rámci exekučního řízení.¹⁵¹

Negativnímu následku spočívajícímu v zastavení řízení z důvodu, že rozhodce neměl z důvodu neplatné rozhodčí smlouvy z důvodu netransparentního výběru rozhodce pravomoc k vydání rozhodčího nálezu, může oprávněný předejít tím, že doloží, že před zahájením rozhodčího řízení smluvní strany uzavřely jinou rozhodčí smlouvu, ve které již byl rozhodce určen v souladu se zákonem. V tomto případě by pak předmětný rozhodčí nález byl způsobilým exekučním titulem a nebyl by dán důvod k zastavení exekučního řízení.¹⁵²

Pokud však z důvodu neplatně sjednané rozhodčí smlouvy pravomoc rozhodce k vydání rozhodčího nálezu dána nebude, bude se jednat o jeden z důvodů pro zastavení exekuce, neboť dle výše uvedené judikatury je exekutor oprávněn zkoumat pravomoc rozhodce a v případě, že není dána, tak exekuci zastaví. Zastavením exekuce však nedojde ke zrušení již vydaného rozhodčího nálezu. Tento rozhodčí nález tak sice nebude zrušen, ale ani se k němu nebude přihlížet, a to právě z důvodu, že byl vydán rozhodcem, který k jeho vydání neměl pravomoc.¹⁵³ V tomto případě by tak ani nebyla dána překážka věci pravomocně rozsouzené (*res iudicata*), neboť dle názoru Nejvyššího soudu: „*Nejde o překážku věci rozhodnuté, jestliže o stejné věci, týkající se stejného předmětu řízení a týchž osob, bylo již rozhodnuto rozhodčím nálezem vydaným rozhodcem, jenž neměl k vydání takového rozhodčího nálezu pravomoc.*“¹⁵⁴

V jednom ze svých rozhodnutí se Nejvyšší soud zabýval situací, kdy povinná namítala, že nebyla rozhodčí smlouvou vázána, neboť nebyl dodržen způsob jednání předepsán stanovami společnosti, neboť dle stanov společnosti bylo zapotřebí, aby za společnost jednali všichni tři členové představenstva společně, avšak daná rozhodčí smlouva byla podepsána pouze jedním z nich.¹⁵⁵ Zde Nejvyšší soud uzavřel, že námitka povinné, dle níž není povinná rozhodčí smlouvou vázána, když nebyly splněny podmínky pro její platné uzavření, je otázkou posouzení pravomoci rozhodce, přičemž tato námitka musí být exekučním soudem přezkoumána i ve fázi po nařízení exekuce a dospěje-li k závěru, že v dané věci pravomoc

¹⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012.

¹⁵¹ Nález Ústavního soudu ze dne 3. dubna 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11.

¹⁵² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. ledna 2017, sp. zn. 20 Cdo 3913/2016.

¹⁵³ PAŘÍZEK, Igor. Postup věřitele po zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnou rozhodčí doložku. *Právní rozhledy* 20/2014, s. 715

¹⁵⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2015, sp. zn. 23 Cdo 4460/2014.

¹⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. srpna 2018, sp. zn. 20 Cdo 2200/2018.

rozhodce dána není, je exekuční soud v souladu s ust. § 268 odst. 1 písm. h) OSŘ povinen exekuci zastavit.¹⁵⁶

Výše uvedené lze shrnout tak, že za situace, kdy rozhodčí smlouva bude neplatná, může buď dojít ke zrušení rozhodčího nálezu a věc bude následně řešena obecným soudem, nebo ke zrušení rozhodčího nálezu nedojde a rozhodčí řízení se následně přeneso do řízení exekučního. V exekučním řízení bude nezbytné, aby se exekutor zabýval tím, zda byla v dané věci dána pravomoc rozhodce či nikoliv. Pokud by pravomoc rozhodce dána nebyla, je exekutor povinen exekuční řízení zastavit. Pokud pravomoc rozhodce dána bude, avšak exekutor bude mít pochybnosti o platnosti rozhodčím nálezem přisouzeného plnění, pak je na místě, aby exekutor nejdříve posoudil, zda je přisouzené plnění *ve zcela zjevném rozporu s hmotným právem*. V případě, že by přisouzené plnění ve zcela zjevném rozporu s hmotným právem bylo, je dán důvod pro zastavení exekuce. Dospěje-li však exekutor k názoru, že je přisouzené plně neadekvátní či nespravedlivé, avšak ne do té míry, aby bylo ve zcela zjevném rozporu s hmotným právem, není oprávněn exekuci zastavit.

Podle mého názoru se judikatura ve věci možného zastavení exekuce z důvodu, že je přisouzené plnění v rozporu s hmotným právem, ubírá nesprávným směrem, neboť Nejvyšší soud poměrně široce a neurčitě zavazuje exekutora, aby přezkoumával přisouzené plnění, což nemá být předmětem exekučního řízení. Exekuční řízení totiž stojí na principu, vázanosti exekučních orgánů obsahem exekučního titulu a v případě, že je tento formálně i materiálně vykonatelný, neměly by jej dále přezkoumávat. Nejvyšší soud tímto přístupem podle mého názoru nabořává celou povahu exekučního řízení, když stanovuje, že by exekuční orgány měly zkoumat věcnou správnost rozhodčích nálezů jakožto exekučních titulů. V případě, že tak exekuční orgány budou přezkoumávat rozhodčí nález z hlediska jeho věcné správnosti a budou posuzovat rovněž rozhodčí smlouvu, z níž bude rozhodčí nález vycházet, tak budou v zásadě částečně nahrazovat činnost rozhodců v nalézacím řízení, ačkoliv toto exekučním orgánům vůbec nemá příslušet. Rovněž hledisko „*zcela zjevný rozpor s hmotným právem*“ je natolik neurčité, že případ od případu může být jednotlivými exekutory posuzován naprosto odlišně a postup exekutorů může být nepředvídatelný a netransparentní.

Dalším z následků, které s sebou neplatná rozhodčí smlouva nese, je otázka stavení promlčecí lhůty v případě, že bude rozhodčí řízení zahájeno na základě neplatné rozhodčí smlouvy. Ústavní soud ve svém nález ze dne 4. 6. 2019, sp. zn. II. ÚS 996/18 rozhodoval spor, kdy si stěžovatelé vzali úvěr od nebankovní společnosti, který však následně přestali

¹⁵⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. srpna 2018, sp. zn. 20 Cdo 2200/2018.

spláčet. Z toho důvodu pak věřitel zahájil rozhodčí řízení, které bylo ukončeno vydáním rozhodčího nálezu, který ukládal stěžovatelům zaplatit dlužnou částku a náklady řízení. Následně zahájená exekuce však byla zastavena s odkazem na neplatnou rozhodčí doložku, tj. na nezpůsobilý exekuční titul. Věřitel svou pohledávku následně uplatnil u obecného soudu, kde však stěžovatelé namítali, že nárok z úvěrové smlouvy je již promlčený, neboť dle nich z důvodu neplatně sjednané rozhodčí doložky nedochází ke stavení promlčecích lhůt. Ústavní soud tak stál před otázkou, zda v případě, že věřitel zahájil rozhodčí řízení i přesto, že věděl nebo musel vědět, že je rozhodčí smlouva neplatná, dochází ke stavení promlčecích lhůt či nikoliv. K této otázce Ústavní soud zaujal stanovisko, že je nutno rozlišovat období před datem 11. 5. 2011 a po tomto datu, neboť právě v tento den bylo vydáno přelomové rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 31 Cdo 1945/2010, které postavilo najisto rozličné názory v judikatuře ohledně neplatnosti rozhodčí smlouvy z důvodu netransparentního výběru rozhodce. Ústavní soud uzavřel, že pokud věřitelé zahájili rozhodčí řízení na základě neplatné rozhodčí smlouvy přede dnem 11. 5. 2011, je jejich chování omluvitelné právě z důvodu nejednotné a rozporné judikatury v té době, přičemž je spravedlivé, aby došlo ke stavení promlčecí lhůty. Nicméně pokud bude zahájeno rozhodčí řízení na základě neplatně sjednané rozhodčí smlouvy po dni 11. 5. 2011, lze takový postup považovat za zneužití práva a ke stavení promlčecích lhůt nedojde, neboť po tomto datu si v důsledku výše citovaného sjednocujícího judikátu musí být žalobci vědomi, že předmětná rozhodčí smlouva je beze sporu neplatná.

S výše uvedeným názorem Ústavního soudu ve věci stavení promlčecích lhůt v případě zahájení rozhodčího řízení na základě neplatné rozhodčí smlouvy se plně ztotožňuji. Domnívám se, že Ústavní soud postavil na jisto, v jakých případech dojde ke stavení promlčecích lhůt a v jakých případech nikoliv, a zamezil tak jakýmkoliv spekulacím v případě budoucích sporů. Rovněž se domnívám, že Ústavní soud tuto spornou otázku rozhodl tak, že je jeho stanovisko ve všech ohledech spravedlivé, neboť za situace, kdy se žalobce, ačkoliv si musí být plně vědom, že uzavřená rozhodčí smlouva je z důvodu netransparentního výběru rozhodce neplatná, přesto rozhodne zahájit rozhodčí řízení, není dán důvod k tomu, aby jeho jednání bylo jakkoliv chráněno. Pokud totiž žalobce jedná nepoctivě, měl by nést veškeré negativní následky, které z jeho nepoctivého jednání mohou vzniknout. Závěr Ústavního soudu mimo jiné plně koresponduje s ustanovením § 6 NOZ, dle něhož má každý povinnost v právním styku jednat poctivě, jakož i s ustanovením § 8 NOZ, které stanoví, že zjevné zneužití práva nepoživá právní ochrany. Ústavní soud tedy dle mého rozhodl v souladu se

základními principy soukromého práva a v souladu s ustálenou judikaturou, pročež jeho závěru nelze ničeho vytknout.

4 Závěr

Hlavním cílem této práce bylo vymezení rozhodčí smlouvy, posouzení míry autonomie vůle smluvních stran při sjednávání rozhodčích smluv, a to zejména ve vazbě na podmínky plynoucí z objektivní arbitrability. Záměrem této práce byla také analýza důvodů způsobujících neplatnost rozhodčích smluv, jakož i následků neplatně uzavřených smluv. Záměrem této práce bylo rovněž potvrzení či vyvrácení hypotéz, které byly v úvodní kapitole stanoveny. Za účelem zodpovězení výše uvedeného jsem použila metody, které jsem již nastínila v úvodu této diplomové práce, tedy zejména metodu deskriptivní, analytickou a okrajově metodu komparativní.

Ve své práci jsem postupovala systematicky, a to tak, že jsem nejdříve definovala samotný pojem rozhodčí smlouvy, přičemž jsem dospěla k závěru, že převažuje názor, podle něhož je rozhodčí smlouva smlouvou procesněprávní, avšak její právní poměry by měly být posuzovány podle norem hmotného práva, otázku posuzování platnosti nevyjímaje, když s tímto názorem se plně ztotožňuji. Při analýze rozhodčí smlouvy jako takové jsem rovněž nemohla opomenout zabývat se vymezením subjektů, které jsou uzavřenou rozhodčí smlouvou vázány. Samotná dikce ustanovení § 2 odst. 5 ZRŘ, dle něhož platí, že pokud to strany nevyloučí, tak rozhodčí smlouva, kterou mezi sebou strany uzavřely, zavazuje také jejich právní nástupce, činí v praxi jisté výkladové problémy, které jsou následně závazně vyloženy až judikaturou. Příkladem lze jmenovat situaci, kdy v případě, že se jedna ze smluvních stran, která byla rozhodčí doložkou vázána, dostane do úpadku, tak sjednanou rozhodčí doložkou je následně vázán rovněž insolvenční správce, který je oprávněn pohledávku plynoucí ze sjednané rozhodčí doložky vymáhat. Naopak pokud bude rozhodčí doložka sjednána ve smlouvě, jejíž součástí je ručitelské prohlášení, nelze bez dalšího dovodit, že předmětná rozhodčí doložka zavazuje také ručitele. Aby byl ručitel uzavřenou rozhodčí doložkou vázán, je zapotřebí, aby s tímto výslovně projevil souhlas. Lze tedy shrnout, že ačkoliv zákon výslovně stanovuje, že uzavřená rozhodčí smlouva váže také právní zástupce stran, tak tento závěr nelze zobecnit a vztahovat jej automaticky na všechny situace, neboť vždy bude nutné posoudit veškeré okolnosti daného případu.

V kapitole týkající se rozhodčí smlouvy bylo rovněž nevyhnutelné zabývat se soudním výkladem pojmu prvního úkonu ve věci samé, a to právě pro vymezení časového okamžiku pro uplatnění námitky existence rozhodčí smlouvy. V úvodní kapitole této práce jsem stanovila hypotézu, že prvním úkonem ve věci samé je každý úkon, který smluvní strana učiní

po zahájení rozhodčího řízení. V rámci této analýzy jsem tuto hypotézu vyvrátila, neboť jsem došla k závěru, že je nutné rozlišovat, zda se jedná o procesní úkony smluvních stran či nikoliv. Soudní praxe je v zásadě jednotná v názoru, že procesní úkony účastníků za první úkon ve věci samé nebývají považovány. Pokud tedy například žalovaný podá žádost o prodloužení lhůty k vyjádření k rozhodčí žalobě, pak tento úkon nebude posouzen jako první úkon ve věci samé.

Při uzavírání rozhodčí smlouvy jsou smluvní strany limitovány kritérii vyplývajícími ze zákonného vymezení objektivní arbitrability, přičemž diskuse vyvolávají otázky týkající se vyloučení některých typů sporů v pracovněprávních vztazích. V současné době však lze přijmout názor, že pracovněprávní spory nejsou z projednání v rozhodčím řízení vyloučeny, pokud budou naplněny všechny podmínky plynoucí z objektivní arbitrability, nicméně stále je třeba trvat na ochraně zaměstnance, a proto některé typy sporů z pracovněprávních vztahů budou stále projednatelné výlučně před obecnými soudy, a to zejména otázky týkající se platnosti či neplatnosti rozvázání pracovního poměru.

Smluvní strany jsou při sjednávání rozhodčí smlouvy povinny respektovat podmínky plynoucí z objektivní arbitrability neboť nebudou-li respektovat zákonem daná omezení, může to mít za následek neplatnost rozhodčí smlouvy a následně neplatnost rozhodčího nálezu, a tedy jeho nevykonatelnost, což je v určitých judikaturou vymezených případech oprávněn zkoumat dokonce i soudní exekutor v rámci exekučního řízení. V takovém případě je pak nezbytné posoudit, zda jsou dány podmínky pro stavení promlčecích lhůt či nikoliv, neboť od toho se dále bude odvíjet možnost stran domáhat se svého nároku před obecnými soudy. Mnou stanovená hypotéza, že zahájením rozhodčího řízení, byť na základě neplatné rozhodčí smlouvy, dochází ke stavení promlčecích lhůt, však byla vyvrácena. Podle Ústavního soudu je nezbytné rozlišovat, zda bylo rozhodčí řízení na základě neplatné rozhodčí smlouvy zahájeno přede dnem 11. 5. 2011, kdy Nejvyšší soud vydal přelomové sjednocující rozhodnutí ohledně transparentního výběru rozhodce, nebo až po tomto dni. Pokud bylo rozhodčí řízení zahájeno před tímto dnem, tak ke stavení promlčecí lhůty dojde, neboť z důvodu nejednotné a rozporné judikatury a s tím související nejistoty smluvních stran je spravedlivé, aby ke stavení promlčení došlo. Nicméně pokud bude zahájeno rozhodčí řízení na základě neplatné sjednané rozhodčí smlouvy po dni 11. 5. 2011, tak lze postup smluvní strany, která rozhodčí řízení zahájila, považovat za nepoctivé jednání, neboť o neplatnosti rozhodčí smlouvy již musela a měla vědět, a proto ke stavení promlčecích lhůt nedojde. S postupem, který v dané věci Ústavní soud nastínil se plně ztotožňuji a domnívám se, že v tomto ohledu se rozhodovací praxe ubírá správným směrem.

Při vypracovávání diplomové práce jsem se rovněž nemohla vyhnout několika úvahám de lege ferenda, a to zejména u hojně diskutovaných otázek jako je například vymezení objektivní arbitrability či posouzení neplatnosti rozhodčích smluv a následků z toho plynoucích. Z výše uvedeného je zřejmé, že ačkoliv si rozhodčí řízení, jako jeden z alternativních způsobů řešení sporů, získalo pro své nesporné výhody v České republice významné postavení, tak se nadále vyvíjí a spoustu otázek je mnohdy řešeny až judikaturou.

Bibliografie

Monografie

1. BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Arbitration law and practice in the Czech republic with Regard to the Arbitration Law in Slovakia*. Praha: Linde, 2016. 952 s.
2. DOBIÁŠ, Petr a kol. *Současné trendy řešení sporů v rozhodčím řízení*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 218 s.
3. DRLIČKOVÁ, Klára. *Vliv legis arbitri na uznání a výkon cizího rozhodčího nálezu*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 204 s.
4. FOREJT, Alois. *Řešení sporů v rozhodčím řízení*. Praha: Prospektrum, 1995. 176 s.
5. KUNZ, Otto a kol. *Problémy rozhodčího řízení v ČR a perspektivy jeho vývoje*. Praha: Leges, 2016. 144 s.
6. RABAN, Přemysl. *Alternativní řešení sporů, arbitráž a rozhodci v České a Slovenské republice a zahraničí*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004. 765 s.
7. ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Rozhodčí řízení v mezinárodním a vnitrostátním obchodním styku*. 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2013. 399 s.
8. RŮŽIČKA, Květoslav. *Rozhodčí řízení před Rozhodčím soudem při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 254 s.
9. SCHELLE, Karel, SCHELLEOVÁ, Ilona. *Rozhodčí řízení: historie, současnost a perspektivy*. Praha: Eurolex Bohemia, 2002. 300 s.
10. ŠÍNOVÁ, Renata, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. 384 s.

Komentáře

1. BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Komentář*. 2. Vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 1776 s.
2. LISSE, L. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s komentářem*. Praha: Linde, a.s., 2012, 920 s.

3. MOTHEJZÍKOVÁ, Jitka, STEINER, Vilém a kol. *Zákon o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů s přílohami. Komentář*. 1. Vydání. Praha: C. H. Beck, 1996, 214 s.

Sborníky

1. PIERHUROVIČA, Liene. The European Convention on International Commercial Arbitration as a Standard for Repairing Defective Arbitration Clauses. In BĚLOHLÁVEK, J. Alexander, ROZEHNALOVÁ, Naděžda (ed). *Czech Yearbook of International Law- Application and Interpretation of International Treaties*, 2017, s. 261 – 279.

Články z odborných časopisů

1. BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. Arbitrabilita pracovněprávních sporů. *Bulletin advokacie* 9/2007, s. 23.
2. DAVID, Marek. K povaze rozhodčí smlouvy podruhé a jinak. *Bulletin advokacie* 10/2011.
3. HORÁK, Pavel. Objektivní arbitrabilita – možnosti rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 9/2018, s. 23.
4. KINDL, Milan. Na co nezapomínat při sjednávání rozhodčí smlouvy. *Bulletin advokacie*, 2018, č. 9, s. 29-32.
5. PAŘÍZEK, Igor. Postup věřitele po zrušení rozhodčího nálezu pro neplatnou rozhodčí doložku. *Právní rozhledy* 20/2014, s. 715.
6. PICHRT, Jan. Alternativní způsoby řešení sporů v pracovněprávních vztazích – minulost, současnost a budoucnost. *Právní rozhledy* 21/2013, s. 725.
7. SOKOL, Tomáš. Konstituování rozhodčího fóra. *Bulletin advokacie* 9/2018, s. 32
8. ZOULÍK, F. Některé problémy rozhodčího řízení. *Bulletin advokacie*, 2007, č. 1, s. 15.

Internetové stránky

1. JENERÁL, Jaroslav. *Rozhodčí doložka v pracovněprávních vztazích* [online].epravo.cz, 23. 5. 2013 [cit. 15. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-dolozka-v-pracovnepravnich-vztazich-91041.html?mail>>.

2. LISSE, Luděk. *Rozhodčí nález má povahu veřejné listiny* [online]. epravo.cz, 12. 7. 2019 [cit. 21. 7. 2019]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/rozhodci-nalez-ma-povahu-verejne-listiny-109601.html?mail>>.

Judikatura

Judikatura Ústavního soudu

1. Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. července 2002, sp. zn. IV. ÚS 174/02.
2. Usnesení Ústavního soudu ze dne 6. listopadu 2008, sp. zn. II. ÚS 2682/08.
3. Nález Ústavního soudu ze dne 8. března 2011, sp. zn. I. ÚS 3227/07.
4. Usnesení Ústavního soudu ze dne 5. května 2011, sp. zn. II. ÚS 2784/10.
5. Nález Ústavního soudu ze dne 17. ledna 2012, sp. zn. I. ÚS 871/11.
6. Nález Ústavního soudu ze dne 3. dubna 2012, sp. zn. IV. ÚS 2735/11.
7. Usnesení Ústavního soudu ze dne 1. října 2012, sp. zn. I. ÚS 1671/12
8. Usnesení Ústavního soudu ze dne 11. října 2012, sp. zn. IV. ÚS 1281/12.
9. Nález Ústavního soudu ze dne 30. července 2013, sp. zn. II. ÚS 1512/12.
10. Nález Ústavního soudu ze dne 4. června 2014, sp. zn. IV. ÚS 3402/13.
11. Nález Ústavního soudu ze dne 27. března 2017, sp. zn. II. ÚS 3776/16.
12. Nález Ústavního soudu ze dne 8. ledna 2019, sp. zn. III. ÚS 1336/18.
13. Nález Ústavního soudu ze dne 26. února 2019, sp. zn. III. ÚS 4129/18.
14. Nález Ústavního soudu ze dne 4. června 2019, sp. zn. II. ÚS 996/18.

Judikatura Nejvyššího soudu

15. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. října 2000, sp. zn.20 Cdo 2312/2000.
16. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. dubna 2005, sp. zn. 29 Odo 1051/2004.
17. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. ledna 2006, sp. zn. 30 Cdo 641/2005.
18. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. července 2006, sp. zn. 29 Odo 499/2005.
19. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. června 2007, sp. zn. 32 Odo 181/2006.
20. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. června 2007, sp. zn. 29 Odo 226/2006.
21. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. července 2007, sp. zn. 26 Odo 353/2006.
22. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2007, sp. zn. 29 Odo 1222/2005.
23. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. února 2008, sp. zn. 32 Cdo 2697/2007.
24. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2008, sp. zn. 32 Odo 629/2006
25. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. října 2008, sp. zn 20 Cdo 2857/2006.

26. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2009, sp. zn. 23 Cdo 2351/2007.
27. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. srpna 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008.
28. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. září 2010, sp. zn. 20 Cdo 476/2009.
29. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. února 2011, sp. zn. 29 NSCR 29/2009.
30. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2011, sp. zn. 23 Cdo 111/2009.
31. Usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2011, sp. zn. 31 Cdo 1945/2010.
32. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2011, sp. zn. 29 Cdo 1130/2011.
33. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2011, sp. zn. 23 Cdo 1254/2010.
34. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 29 Cdo 3613/2009.
35. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2011, sp. zn. 32 Cdo 1881/2011.
36. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. ledna 2012, sp. zn. 23 Cdo 2924/2010.
37. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. února 2012, sp. zn. 32 Cdo 3163/2011.
38. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. února 2012, sp. zn. 23 Cdo 833/2011.
39. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. března 2012, sp. zn. 31 Cdo 1387/2009.
40. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. května 2012, sp. zn. 23 Cdo 1219/2012.
41. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2012, sp. zn. 32 Cdo 4061/2010.
42. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. března 2013, sp. zn. 23 Cdo 2406/2011.
43. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. července 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012.
44. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. prosince 2013, sp. zn. 23 Cdo 3895/2011.
45. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2014, sp. zn. 29 Cdo 2648/2013.
46. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. března 2014, sp. zn. 23 Cdo 3958/2013.
47. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. září 2014, sp. zn. 33 Cdo 1616/2014.
48. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. října 2014, sp. zn. 29 Cdo 2860/2012.
49. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. ledna 2015, sp. zn. 23 Cdo 3085/2014.
50. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2015, sp. zn. 29 Cdo 3123/2014.
51. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. května 2015, sp. zn. 26 Cdo 3662/2014.
52. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne ze dne 26. srpna 2015, sp. zn. 23 Cdo 2124/2014.
53. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. září 2015, sp. zn. 23 Cdo 4460/2014.
54. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. října 2015, sp. zn. 26 Cdo 3583/2015.
55. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. listopadu 2015, sp. zn. 23 Cdo 2131/2015.
56. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2016, sp. zn. 33 Cdo 692/2015.
57. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. ledna 2016, sen. zn. 29 ICdo 11/2014.
58. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. března 2016, sp. zn. 23 Cdo 3439/2014.

59. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. srpna 2016, sp. zn. 20 Cdo 1095/2016.
60. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. listopadu 2016, sp. zn. 33 Cdo 1546/2016.
61. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. ledna 2017, sp. zn. 20 Cdo 3913/2016.
62. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. dubna 2017, sp. zn. 23 Cdo 2741/2016.
63. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. května 2017, sp. zn. 23 Cdo 4788/2016.
64. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky z 11. července 2017, sp. zn. 23 Cdo 1782/2017.
65. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. února 2018, sp. zn. 23 Cdo 4461/2017.
66. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. srpna 2018, sp. zn. 20 Cdo 2200/2018.
67. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. září 2018, sp. zn. 23 Cdo 3153/2018.
68. Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. října 2018, sp. zn. 29 ICdo 72/2016.
69. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. listopadu 2018, sp. zn. 20 Cdo 2841/2018.

Judikatura vrchních soudů

70. Usnesení Vrchního soudu v Praze z 15. listopadu 1995, 10 Cmo 414/95.

Legislativní akty

1. ÚMLUVA o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě (CMR).
2. Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů.
3. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
4. Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů.
5. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Abstrakt

Předmětem této diplomové práce je rozhodčí smlouva. Cílem této práce je vymežit samotný institut rozhodčí smlouvy, popsat jednotlivé typy rozhodčích smluv a zabývat se postupem smluvních stran při sjednávání rozhodčích smluv. Účelem této práce je rovněž vymezení objektivní a subjektivní arbitrability a dále analýza nejčastějších příčin neplatnosti rozhodčích smluv, a to zejména ve vazbě na aktuální rozhodovací praxi.

Abstract

The subject of this thesis is an arbitration agreement. The aim of this work is to define the institute of arbitration agreement itself, to describe individual types of arbitration contracts and to deal with the procedure of the parties in negotiating arbitration contracts. The purpose of this thesis is also to define objective and subjective arbitrability and to analyze the most frequent causes of invalidity of arbitration contracts, especially in relation to actual judicial practice.

Klíčová slova

Objektivní arbitrabilita, subjektivní arbitrabilita, rozhodčí smlouva, rozhodčí řízení, neplatnost

Key words

Objective arbitrability, subjective arbitrability, arbitration agreement, arbitration, invalidity